

VIOLENCE AGAINST WOMEN IN TURKEY AND THE RESPONSIBILITY OF PUBLIC ADMINISTRATION¹

Polat TUNÇER

Yrd. Doç. Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, e-mail: poltuncer@gmail.com

Received: 25.04.2017

Accepted: 27.08.2017

ABSTRACT

The violence seen by women in our country has increased in recent years. This situation has social, economic, psychological, cultural and legal aspects. In order to solve this social problem, the public administration must take the necessary precautions first. The public administration must take legal, economic, social and cultural precautions in particular. Violence is widespread in societies that are uneducated, deprived and poor, deprived of value judgment, and subjected to cultural degeneration. In addition, many social problems also arise in such a society, and such problems also support and spread violence. This leads to many problems that the public administration needs to solve. For this reason, the public administration should take measures to prevent violence from spreading and spread. In our day and in our country, women are still being subjected to psychological and physical violence and are even killed. Statistics of women killed by their spouses or lovers by public administration are published. On the other hand, it is very difficult to determine the number of women who are exposed to abuse and abuse. However, events reflected in the courts and recorded in police records can be detected. Unfortunately, most of our women who have experienced domestic violence have no information or security to search for their rights. And he has to take the violence he sees to the theater. The spread of violence in the family means the spread of problematic children. This is a question that should be solved by the public administration in every way. It is possible to change and transform society through education, but only through the social policies of the public administration. For this reason, the responsibility of public administration is great in reducing or eliminating violence against women. Public administration has to take legal, social, economic and cultural precautions. The Ministry of Family and Social Policy was established on this subject. Unfortunately, as we look at the situation in our country, it is difficult to say that an adequate and satisfactory work has been done. However, in the prevention of violence against women, all collective responsibility and obligations as well as public administration fall. It is inevitable that everybody else plays an active role in this matter. For the protection and respect of women who raise future generations is a conscientious and human necessity.

Keywords: Women, public administration, violence, social responsibility, human rights.

¹ Bu çalışma 6-8 Nisan 2017'de International Congress Of Eurasian Social Sciences'ta Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

TÜRKİYE'DE KADINA KARŞI ŞİDDET OLGUSU VE KAMU YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU

ÖZET

Ülkemizde kadınların görmüş olduğu şiddet son zamanlarda artış göstermektedir. Bu durumun sosyal, ekonomik, psikolojik, kültürel ve hukuki boyutları bulunmaktadır. Bu toplumsal sorunun çözümü için kamu yönetiminin bilhassa hukuki, ekonomik, sosyal ve kültürel tedbirleri biran önce alması gerekir. Zira eğitimsiz, geri kalmış ve yoksul kalan, değer yargılarından yoksun ve kültürel dejenerasyona maruz kalan toplumlarda şiddetin yaygınlaştığı görülmektedir. Ayrıca böyle bir toplumda pek çok toplumsal sorun da ortaya çıkmakta, bu tür sorunlar da şiddeti desteklemekte ve yaygınlaşmasına sebep olmaktadır. Bu durum, kamu yönetiminin çözmesi gereken pek çok sorunun ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu nedenle kamu yönetiminin şiddeti ortadan kaldıracak ve yaygınlaşmasını önleyecek, söz konusu tedbirleri alması gerekir. Günümüzde ve ülkemizde kadın hala psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalmakta hatta öldürülmektedir. Her yıl eşleri ya da sevgilileri tarafından öldürülen yüzlerce kadın vardır. Diğer yandan tacize ve tecavüze uğrayan kadınların sayısını tespit etmek oldukça güçtür. Ancak, mahkemelere yansıyan ve polis kayıtlarına geçen olaylar tespit edilebilmektedir. Aile içinde şiddet gören kadınlarımızın çoğunun ne yazık ki hakkını arayacak bilgisi ve güvencesi yoktur. Ve gördüğü şiddeti sineye çekmek zorunda kalmaktadır. Aile içinde şiddetin yaygınlaşması, sorunlu çocukların yaygınlaşması demektir. Bu durum her yönüyle kamu yönetimi tarafından çözülmesi gereken bir sorundur. Toplumu eğitim yoluyla, değiştirmek ve dönüştürmek, ancak kamu yönetiminin sosyal politikaları sayesinde mümkündür. Bu nedenle kadına karşı şiddetin azaltılmasında ya da yok edilmesinde kamu yönetiminin sorumluluğu büyüktür. Kamu yönetimi gerek hukuki, gerekse sosyal, ekonomik ve kültürel önlemleri almak zorundadır. Bu konuyla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Ne yazık ki ülkemizdeki duruma baktıkça, yeterli ve tatmin edici bir çalışmanın yapıldığını söylemek oldukça zordur. Ancak, kadına yönelik şiddeti önlemede, kamu yönetimi kadar tüm topluma önemli sorumluluklar ve yükümlülükler düşmektedir. Başka kadınların, bu meselede aktif bir rol oynamaları kaçınılmazdır. Zira gelecek nesilleri yetiştiren kadınlarımızın korunması ve onlara saygı duyulması vicdani ve insani bir zorunluluktur.

Anahtar kelimeler: Kadın, kamu yönetimi, şiddet, toplumsal sorumluluk, insan hakları.

EXTENDED SUMMARY

Violence against women is not only a matter of our country, it is a global phenomenon. For a long time all over the world, women have been seen as a second-class entity and have been exposed to various kinds of constant violence. The number of women exposed to violence in our country is increasing day by day. Solving this problem constitutes one of the main areas of responsibility of the public administration. In this context, of course, public administration has legal, cultural, sociological and educational responsibilities. Unfortunately, it is not enough to issue legal norms in the prevention of violence. Public administration has to ensure the rigorous application of such regulations and sanctions. It is also necessary to utilize contemporary technological developments in order to be able to realize the mental, cultural and sociological change in order to be able to handle the problem. Education is one of the most appropriate tools to realize this transformation and change. In other words, an intensive educational work should be undertaken in order to gain religious, moral, human and spiritual values.

The fight against violence against women in Turkey is parallel to international developments. It is inevitable that Turkey, which is a member of the United Nations and whose membership negotiations with the EU are ongoing, is influenced by developments in the framework of these organizations. Within the framework of the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW), which was signed in 1985 and enacted on 19 January 1986, Turkey, in 1990, the Prime Ministry Directorate of Women's Status and Problems was established and this institution was transformed into General Directorate in the same year. 4320 issue and on January 14, 1998 the Law on Protection of the Family was issued. This regulation could only be enacted on 1 March 2008. The work carried out by the Directorate General in 2006 emphasized the importance of raising awareness, awareness and mental transformation in the fight against violence against women in our country.

In line with the principles and norms of the Istanbul Convention, the General Directorate of Women's Status, which joined the Ministry of Family and Social Policy in 2011, is continuing its efforts to protect the family and prevent domestic violence with its Action Plans. Since the establishment of the headquarters, the protection and development of women's human rights have been continuing to prevent any discrimination against women and to reflect the gender equality in public plans and policies. In this context, Law No. 6284 and Protection of the Family and Law on the Prevention of Violence Against Women, dated 8 March 2012, entered into force.

The duties of the General Directorate of Women, established for the purpose of protecting women's rights and developing them and strengthening their position in social, economic, cultural and political life and to make them benefit equally from rights, opportunities and opportunities " They are listed in the Organization Law (Article 3).

Although there has been an increase in the number of violence against women in Turkey in recent years, especially after the Istanbul Convention of 2011, public administration has undertaken a conscious struggle with this problem. However, since the problem is so radical and complex, the methods of struggle must be selected in this direction and a multi-faceted initiative must be made. Because it is related to economic, cultural, sociological, legal and psychological aspects. For this reason, it is not possible to overcome this problem solely by legal regulations. Therefore, the issue must be addressed in various ways and adopted by all civil and public institutions and organizations. Otherwise, protection of the family and violence against women can not be prevented. The strengthening of the family, one of the most valuable institutions of the Turkish society, and the attainment of a solid structure are only possible with an approach that is far from violence and based on love. It is not possible to place the seeds of love, respect and compassion in the wake of the Turkish family structure, without embracing affectionately with love, in other words by embracing with love or by destroying self-violence. In fact, on the basis of all these problems lies the lack of love, respect, compassion and compassion in the educational process.

Research shows that there is a significant relationship between education level and violence. As the level of co-education increases, the frequency of violence against husbands falls. Also, as the level of education of women increases, the frequency of violence is also decreasing. Spouses in the lower layer are more likely to commit sexual violence to women, but this rate falls much in the upper layer. Another important fact is that regardless

of the socio-economic level, violence against women is usually at home, ie within the family. Unfortunately violence is on the part of the majority of the population in Turkey.

GİRİŞ

Kadın ve şiddet yüzyıllardır tartışılan bir konudur. Zira fiziksel bakımdan erkeğe nazaran güçsüz olan kadın, tarih boyunca bu güçsüzlüğünün sıkıntısını yaşamış ve çilesini çekmiştir. Ancak tüm toplumlarda böyle olduğu söylenemez. Bazı toplumlarda kadına önemli bir yer ve mevkii verilmiş ve kadın saygı görmüştür. Erkek, ne zaman kadına üstün gelememişse, ancak o zaman gücünü kullanarak üstünlüğünü kanıtlama ihtiyacı duymuştur. Kadın bazı toplumlarda bir meta gibi görülmüş adeta bir köle gibi kullanılmıştır. Ne yazık ki sosyal, ekonomik ve kültürel bakımdan gelişmemiş cahil toplumlarda, hukuk da gelişemediği ve toplumsal sisteme egemen olmadığı için, kaba güç otorite kaynağı haline gelmiştir. Bu durum erkek egemen bir toplumun kökleşmesine neden olmuştur.

Kadın uzun süre ikinci sınıf bir yaratık muamelesi görmüş, ezilmiş ve horlanmış; hatta uzun süre şeytanla eşitlenen bir varlık konumuna itilmiştir. Tarihte kadının konumunda zaman zaman iyileşmeler görülmüşse de bu durum uzun soluklu olmamıştır. Medenileşen toplumlar insan hak ve hürriyetleri bakımından, bilhassa da kadın hakları bakımından, önemli gelişmeler göstermiştir. Avrupa'da aydınlanma çağıyla başlayan sosyal, kültürel, ekonomik ve hukuki gelişme, kadınların insana özgü temel hak ve hürriyetlerini elde edebilmeleri, ancak son yüzyıllarda, uzun bir mücadele süreci sonucunda gerçekleşmiştir. Zira yüzyıllar boyu yönetimi elinde bulunduran erkek egemen güç, kadınların kölelik zincirlerini kırmalarına engel olmuş ve hatta sağlamlaştırmak için çaba sarf etmiştir. Zira onlara göre kadın, erkeğin zevklerini tatmin etmek ve onu eğlendirmek için gönderilmiş bir varlıktır.

Günümüzde ve ülkemizde kadın hala fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik şiddete maruz kalmakta hatta öldürülmektedir. Her yıl eşleri ya da sevgilileri tarafından öldürülen yüzlerce kadın vardır. Diğer yandan tacize ve tecavüze uğrayan kadınların gerçek sayısını tespit etmek oldukça güçtür. Zira çeşitli nedenlerle pek çok olay kayıtlara geçirilmemekte; ancak, polis kayıtlarına geçen ve mahkemelere yansıyan olaylar tespit edilebilmektedir. Aile içinde şiddet gören kadınlarımızın ne yazık ki çoğu, hakkını arayacak bilgisi ve ekonomik güvenceye sahip değildir. Gördüğü şiddeti çeşitli sebeplerle sineye çekmek zorunda kalan kadın, çaresizliğin ve tükenmişliğin içinde çırpınmakta ve ruh sağlığını yitirmektedir. Diğer yandan aile içinde şiddetin yaygınlaşması, sorunlu çocukların yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Bu durum her yönüyle kamu yönetimi tarafından çözülmesi gereken toplumsal bir sorundur. Toplumun eğitimi yoluyla, değiştirmek ve dönüştürmek, ancak kamu yönetiminin sosyal politikaları sayesinde mümkündür. Bu nedenle kadına karşı şiddetin azaltılmasında ya da yok edilmesinde kamu yönetiminin sorumluluğu büyüktür. Kamu yönetimi gerek hukuki, gerekse sosyal, ekonomik ve kültürel önlemleri almak zorundadır. Bu konuyla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur. Ne yazık ki ülkemizdeki duruma baktıkça, yeterli ve tatmin edici bir çalışmanın yapıldığını söylemek oldukça zordur. Ancak, kadına yönelik şiddeti önlemede, kamu yönetimi kadar tüm topluma önemli sorumluluklar ve yükümlülükler düşmektedir. Zira gelecek nesilleri yetiştiren kadınlarımızın korunması ve onlara saygı duyulması vicdani ve insani bir zorunluluktur.

A. Şiddet ve Kadın

1. Şiddet Kavramı

Şiddet, bir varlığa maddî ve manevî zarar veren hertürlü davranıştır. Türk Dil Kurumu Terimler Sözlüğü'nde; "Karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine, kaba kuvvet kullanma" şeklinde tanımlanır. Şiddet sözcüğü dilimize Arapçadan giren bir sözcük olup, peklik, sertlik, sıklık anlamlarına gelir (Dursun, 2011: 3). Şiddet, bilinçli olarak bir kişiye ya da kişilere üstünlük kurmak amacıyla fiziksel, sözel, cinsel, psikolojik, ekonomik olarak zarar verici hareketlerin tümü olarak tanımlanabilir (Özbey, 2012: 37).

İnsanlık tarihiyle birlikte ortaya çıkmış olan şiddet olgusu, birçok bireysel ve toplumsal unsur ile birlikte karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu nedenle şiddet olgusunu tanımlamak ve ortaya çıkarmak da kolay değildir. Günümüzde kendini çok farklı biçimlerde gösterebilen şiddet olgusuyla gerek bireysel ve gerekse toplumsal boyutta sık sık karşılaşabiliriz. Baskı, eziyet, korkutma, sindirme, öldürme, cezalandırma ve başkaldırı her toplumda derecesi farklı olmakla birlikte, sürekli bir biçimde günlük hayatımızda karşılaştığımız şiddet türleridir (Kocacık, 2001: 1). Fiziksel, cinsel, psikolojik, yoksun bırakma ve ihmal etme davranışları şiddet eylemlerinin doğasını gösterir (WHO Raporu, 2002: 6).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre şiddet; bir gruba ya da topluma karşı, kendisine ya da bir başkasına karşı, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, kötü gelişme ya da yoksunlukla sonuçlanan ya da böyle sonuçlanması muhtemel olan fiziksel güç ya da kuvvetin, tehdit amacıyla kullanılmasıdır (WHO Raporu, 2002: 5).

Şiddet, kişinin canını acıtmak, yaralamak, öldürmek ya da malına zarar vermek amacıyla yasaya aykırı güç kullanmaktır. Şiddet genelde kabul gören yasa ve ahlak ilkelerine aykırı biçimde fiziksel yok etme, gereksiz yere kırma, yok etme eylemleri; toplumsal ilişkilerde kabul edilebilirlik sınırlarını aşan zorlama eylemidir (Özerkmen, 2012: 3)

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) kadına yönelik şiddeti bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık olarak kabul etmektedir. Sözleşmede kadına karşı/ yönelik şiddet "ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" olarak tanımlanır. Sözleşme çerçevesinde, "kadın" terimi 18 yaş altındaki kız çocuklarını da kapsamaktadır.

Yaşamımızın hemen hemen her alanında karşımıza çıkan şiddet, çığ gibi giderek büyüyen ve birçoğumuzun hayatını olumsuz yönde etkileyen, fiziksel ve ruhsal sağlığını, huzurunu ve mutluluğunu bozan gizli bir tehlike olarak varlığını sürdürmeye devam ediyor. Her yıl 1.6 milyondan fazla insanın şiddet yüzünden hayatını kaybettiğini vurgulamak, sanırım tehlikenin büyüklüğünü anlatmakta etkili olabilir (Page ve İnce, 2008: 82).

2. Kadının Maruz Kaldığı Şiddetin Nedenleri

Geleneksel yapıda erkek çocuklarının aktif ve saldırgan olması desteklenirken, kız çocuklarının edilgen olmaları ve itaat etmeleri istenir. Bu anlayış içinde büyüyen kız çocuğu evlenince de yaşadığı eş şiddetine karşı kendini savunamamakta, katlanmak zorunda kalmaktadır. Diğer yandan aile içi şiddetin eğitimle doğrudan bağlantısı olduğu, yani eğitilmiş ailelerde aile içi şiddetin hiç görülmeceği yolundaki yaygın düşünce yanlıştır. Eğitilmiş kadınlar da daha az oranda olmakla birlikte eş şiddetine uğrayabilmekte, eğitilmiş erkeklerin de eşlerine şiddet uyguladığına tanık olunmaktadır. Araştırmalar, ülkemizde eğitim görmemiş kadınların %56'sının fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığını, lise ve üzeri eğitim grubunda bu oranın %27'ye düştüğünü göstermektedir. Aynı biçimde, refah düzeyi düşük olan hanelerde yaşayan kadınların yarısı, yaşamlarının bir döneminde şiddete maruz kaldıklarını belirtirken, yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların ise %29'u şiddete maruz kalmıştır. Demek ki kadının ya da erkeğin eğitimsizliği, şiddetin tek başına nedeni değildir. Ancak eğitimin, aile içi şiddet konusuna doğrudan odaklanması, farkındalık ve olumlu katkı yaratabilir (Karıncı, 2015: 29).

3. Kadının Maruz Kaldığı Şiddet Türleri

2011 tarihli İstanbul Sözleşmesine (İS) göre kadına yönelik şiddet; bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir türüdür. İster kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren ya da verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlere tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir (m.3/a). Aile içinde görülen şiddet türleri beş ayrı kategoride ele alınabilir (Gümüş, 2011: 27-28):

a. Fiziksel Şiddet

Bireyin bir başka kişi tarafından fiziksel saldırıya uğraması halidir. Örneğin vurma, yaralama, tekmeleme, saç çekme, tokat atma ve benzeri eylemlerdir. Aile içinde yaşanan şiddetin en tipik olanı, daha çok erkekten kadına yönelen fiziksel şiddettir. Fiziksel olarak daha güçlü olan erkek, kendi güç ve iradesini kabul ettirmek için fiziksel gücü daha az olan kadına karşı iktidarını kurma aracı olarak şiddete başvurabilmektedir. Aile içi şiddet, genellikle erkeğin kadına yönelik olarak kullandığı bir baskı ve tahakküm kurma aracıdır.

b. Duygusal Şiddet

Eşlerden birisinin diğerine uyguladığı en yaygın şiddet türlerinden biri de duygusal şiddettir. Kadın Dayanışma Vakfı'nın 1998 yılında Ankara'nın gecekondu bölgelerinde yaptığı araştırmaya göre; kadınların % 41'i kocaları tarafından küçük görülerek duygusal şiddete maruz bırakılmaktadır. Kadını sevgi, ilgi, şefkat ve destekten yoksun bırakma, onu veya sevdiklerini aşağılama, küçük düşürücü söz ve davranışlarda bulunma, onun arkadaşlarıyla görüşmesini kısıtlama ya da yasaklama, hakaret etme ve yaşadığı şiddetin suçunu kadına yüklemek ya da kadını sevdiklerine zarar vermekle tehdit etme, duygusal şiddet tanımı içinde yer alır.

c. Sözel Şiddet

Bir kişinin eşine uyguladığı sözel şiddetin en yaygın biçimlerini; tehdit, aşağılama, küçümseme, hakaret ve alay etme, küfretme ve bezdirme oluşturur. Sözel şiddet, eşin özgüvenini yok etmeyi amaçlayan çok etkin bir saldırı

yöntemidir. Kadın Dayanışma Vakfı'nın 1998 yılında Ankara'nın gecekondu bölgelerinde yaptığı araştırmaya göre; kadınların % 74'ü kocalarının bağırmasına, azarlamasına muhatap olduğunu ifade etmektedir.

d. Ekonomik Şiddet

Kocanın karısına uyguladığı ekonomik şiddetin en yaygın biçimleri; parasız bırakma, kadına ait para, mal ve ziynet eşyaları elinden alınma, çalışmasına izin vermeme, ekonomik konularda kadının düşüncesini almama, istemediği işte çalışmaya zorlama ve iş hayatını sürdürmesine engel olacak kısıtlamalar getirme şeklinde yaygın olarak görülür. Ya da kişisel zevk ya da beğenisi doğrultusunda ihtiyaçlarını karşılayacak parayı vermemek veya belli çıkarlar doğrultusunda –şunu yaparsan, şöyle yaparsan– vermek, birer ekonomik şiddettir (Karınca, 2011: 25).

e. Cinsel Şiddet

Kim tarafından yapılırsa yapılsın, kadına isteği dışında yöneltilen her türlü cinsel amaçlı söz veya eylem cinsel şiddet olarak tanımlanır. Kadının kocası veya başkası tarafından isteği dışında veya istemediği biçimlerde cinsel ilişkiye zorlanması da cinsel şiddet olup ve suçtur. Ancak bir araştırmaya göre; ülkemizde her üç kadından biri; “Kadın istemese bile eşyle cinsel ilişkiye girmek görevidir” görüşüne sahiptir (Karınca, 2011: 23).

Cinsel şiddet, cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasını da içerir. Bu, bir kadını rahatsız edecek kadar ısrarlı bir bakıştan tecavüze kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsar (Çakır vd., 2012: 18).

4. Şiddet Davranışının Nedenleri

Son zamanlarda yapılan araştırmalar, kişilik faktörlerinin tek başına anti sosyal ve şiddet davranışına yol açmadığını genellikle birden fazla faktörün şiddet davranışının ortaya çıkmasında önemli bir rol oynadığı göstermektedir. Şiddet davranışının doğasını anlamamız ve ona karşı koruyucu önlemler alabilmemiz için şiddetin nedenlerinin tespit edilmesi gerekir. Bu nedenleri şöyle sıralamak mümkündür (MEB vd., 2015: 6-7):

a. Çevresel Faktörler

Medya, şiddeti destekleyen ve besleyen bir ortamın oluşmasında etkili olan bir faktördür. Şiddet davranışının medyada sürekli yer alması, ergenleri şiddete karşı duyarsızlaştırır. Böylece ergenler şiddeti bir sorun çözme yöntemi olarak algılar ve uygular. Ayrıca medya yoluyla, bireylerin bilinçaltına gönderilen şiddet görüntüleri, zamanla şiddetin normalleştirilmesine yol açar. Adeta toplum tarafından sıradan bir olay olarak kabul edilmeye başlanır. Ekonomik durumun bozulması ve işsizlik gibi sosyo- ekonomik faktörler de şiddet davranışının ortaya çıkmasında önemli bir rol oynar. Ailenin çocuğuna karşı güvensizliği ve onu ihmal etmesi ya da toplumsal değerlerdeki değişiklikler şiddet davranışının oluşmasına katkıda bulunur. Büyük kentlerde ortaya çıkan yalnızlık, yabancılaşma ve güvensizlik de şiddet davranışlarının artmasına yol açabilir.

b. Toplumsal Faktörler

Uyuşturucu ve ateşli silahlara kolay ulaşım, sosyal düzensizlik, eğitim kalitesinin düşmesi ve okul sonrası faaliyetlere imkân sağlanmaması gibi toplumsal faktörler şiddet davranışlarının artmasına neden olur. Gelir dağılımındaki aşırı dengesizlik, bir başka deyişle, zenginle fakir arasındaki aşırı uçurum, şiddete dayalı suç örgütlerini ortaya çıkarır. Yani, toplumdaki düzensizlik ve istikrarsızlık, şiddet faaliyetlerini tetikler. Diğer yandan bireyin arkadaş çevresi, şiddeti hayatın normal akışına uygun ve sıradan bir davranış olarak görüyor, onu destekliyor ve teşvik ediyorsa, birey çevresinin beğenisini kazanmak için şiddet davranışları sergilemeye başlar. Bir başka deyişle, toplum şiddete yönelen ve sorunları şiddetle çözen bireylere değer veriyor ve saygı gösteriyorsa, kişi bu tür davranışları göstermeye devam eder.

c. Ailesel Faktörler

Yapılan araştırmalara göre; aile içi etkileşim ve iletişimin bozulmasıyla birlikte özellikle erkek çocuklarının şiddete yönelme oranı artış göstermektedir. İstismar ve ihmal edilmeleri de çocukları şiddet yanlısı yapabilir. Yetersiz gözetim ve yönlendirme ile uygunsuz ve tutarsız aile disiplini de gençleri şiddet davranışlarına ve suça iten faktörler arasında yer alır. Aile içinde anlaşmazlık ve çatışmanın ortaya çıkması, suç işleyen ebeveyn, akraba, akran ve kardeşlerin olması gençleri şiddete yönlendirebilir. Diğer yandan aile içi şiddetle büyüyen çocuklar şiddeti hayatın doğal bir parçası olarak algılamakta ve sorunlarını şiddetle çözmeye çalışmaktadır.

d. Bireysel Faktörler

Araştırmalarda şiddet davranışları ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu arasında güçlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. 6-13 yaş arasındaki erkek çocukların saldırgan davranışlar göstermesi, sonraki yaşlarda da şiddete yönelecekleri izlenimi oluşturmaktadır. Bir başka deyişle, şiddet ve suç işlemenin erken yaşlarda başlaması, ileriki yaşlarda madde kullanımı, hırsızlık, mülke zarar verme gibi anti sosyal davranışlara yol açabilmektedir. Düzenli olarak okula gitmeyen 12-14 yaş arası gençlerin, ergenlikte ve yetişkinlikte şiddet davranışlarına katılma olasılıklarının yüksektir. 15 yaşından önce okuldan ayrılmak da şiddet davranışı için büyük bir risk oluşturur.

5. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet

Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet yeni bir olgu değildir. Dünya Sağlık Örgütü'nün de vurguladığı gibi "Yeni olan, kadına yönelik şiddetin münferit olaylar olmasından çok, kadınların ve kız çocuklarının topluma katılım haklarını ihlal eden ve onların sağlıklarına ve refahlarına zarar veren bir davranış örüntüsü olmasına yönelik anlayışın giderek daha çok kabul edilmesidir" (Özvarış vd., 2016: 5).

Son yıllardaki uluslararası gündemin ve istatistiklerin gösterdiği üzere, kadına yönelik şiddet meselesi, evrensel ve çok boyutlu mücadele gerektiren karmaşık bir sorundur. Kadına yönelik şiddet sorununun evrenselliği, aile içi ve sağlık problemleri dışındaki kapsayıcılığı konusunda ilk vurgu, 1985 Nairobi Dünya 3. Kadın Konferansı'nda yapılmıştır (Lorasdağı ve Sumbas, 2015: 6).

Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet dünya çapında en yaygın toplumsal sorun ve insan hakları ihlallerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir. Kadına yönelik şiddetin yaygınlığını tespit etmeye yönelik yapılan çeşitli çalışmalardan elde edilen veriler bu gerçeği kanıtlar niteliktedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 2013 yılında yayınlanan rapor kadına yönelik şiddetin küresel düzeyde boyutlarını ortaya koymuştur (Eylem Planı, 2016-2020: 6):

- 2013 yılı verilerine göre, dünya çapında kadınların %35'i ya partnerinin (eşi veya birlikte yaşadığı kişi) fiziksel ve/veya cinsel şiddetine ya da partneri olmayan bir kişinin cinsel şiddetine maruz kalmıştır.
- Bazı ülkelerde yapılan araştırmalar, kadınların %70'inin yaşamları boyunca partnerlerinden fiziksel ve/veya cinsel şiddet gördüklerini ortaya koymuştur.
- Dünya çapında kadın cinayetlerinin %38'i kadınların eşi veya birlikte yaşadığı kişi tarafından işlenmektedir.
- Eşi veya birlikte yaşadığı kişiler tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadınlar birçok sağlık sorunu ile yüzyüze kalmaktadır.
- Ayrıca dünya çapında 700 milyondan fazla kadın 18 yaşına gelmeden evlenmiştir. Bunların üçte birinden fazlasının (250 milyon) evlilik yaşı 15 yaşından küçüktür.
- Yoksul kız çocuklarının erken evlenme olasılığı varlıklı olan yaşlılarına nazaran 2,5 kat daha fazladır.

Diğer yandan, Avrupa Birliği (AB) ülkelerindeki durum incelendiğinde de kadına yönelik şiddetin yaygın bir sorun olduğu görülmektedir. AB Temel Haklar Ajansı (FRA) tarafından 2014 yılında 28 AB üyesi ülkede, 42.000 kadınla yüz yüze gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları bunu ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçları (Eylem Planı, 2016-2020: 9):

- Her üç kadından birinin 15 yaşından itibaren fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını, son 12 ayda ise bu oranın %8 olduğunu,
- Kadınların yaygın biçimde istismara uğradığını ancak bunların çok azının kayıtlara geçtiğini, aile içi şiddet vakalarının sadece %14'ünün ve diğer şiddet vakalarının sadece %13'ünün rapor edildiğini,
- Şiddetin gerçekleştiği ilişkiyi bitiren kadınların hala risk altında olduğunu,
- Her beş kadından ikisinin (%43) şimdiki veya eski eşi/hayat arkadaşından psikolojik şiddet gördüğünü,
- 15 yaşından itibaren kadınların %18'inin ısrarlı takip mağduriyeti yaşadığını,
- Kadınların yaklaşık %12'sinin 15 yaşından önce yetişkin biri tarafından cinsel istismara maruz kaldığını,
- Eşi veya hayat arkadaşının şiddetine maruz kalan kadınların %42'sinin hamile iken de şiddet gördüğünü göstermiştir.

- İngiltere ve Galler’de yapılan bir araştırmaya göre her yirmi kadından biri kocasının tecavüzüne uğramaktadır (Çakır vd., 2012: 18).

Dünya Sağlık Örgütü’nün 2002 yılında yayınladığı raporunda, şiddetin en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olduğu bildirilmiştir. Kadına yönelik şiddet coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve öğretim düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada ve kültürlerde son derece yaygın görülen bir olaydır. Gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda kadınların 1/3’ü ile 2/3’ünün eşi tarafından şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde ise bu oran daha yüksek olup %20-50 civarındadır (Güler vd., 2005: 52). Araştırmalar, kadına yönelik aile içi şiddetin dünya genelinde ciddi bir insan hakları ihlali olduğunu ortaya çıkarmıştır (Owen ve Owen, 2008: 10-12).

BM Kadının Güçlendirilmesi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bölümünün Aralık 2012 tarihi itibarıyla topladığı verilere göre; Danimarka’da kadınların %22’si, Almanya’da %25’i, Norveç’te %13.9’u, hayatlarının bir döneminde, yakın yaşam arkadaşlığı (eşler, eski eşler ve/veya birlikte yaşanan kişiler) sürdürdüğü birinin uyguladığı fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır (Çakır vd., 2012: 9).

4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonu’nda kadına yönelik şiddet, genel bir bakış açısıyla, şöyle sıralanmıştır (Başbakanlık 1996):

- Dayak dâhil aile içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet evdeki kız çocuklarının cinsel istismarı, çeyizle bağlantılı şiddet, evlilikte tecavüz, kadının cinsel organına zarar verme ve diğer geleneksel uygulamalar, nikâh dışı şiddet ve istismarla bağlantılı şiddet;
- Tecavüz, cinsel taciz, işyerinde, eğitim kurumlarında ve başka yerlerde sarkıntılık ve cinsel zorlama dâhil toplum içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadınların alınıp satılması ve fahişeliğe zorlanması;
- Nerede olursa olsun, devletin yürüttüğü ve göz yumduğu fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet;
- Kadınlara yönelik şiddetin diğer türleri arasında, silahlı çatışma durumlarında kadınların insan haklarının ihlal edilmesi, özellikle cinayet, sistematik tecavüz, cinsel kölelik ve gebeliğe zorlama vardır.
- Kadınlara yönelik şiddet hareketleri, aynı zamanda zorla kısırlaştırma ve düşüğe zorlama, kontraseptiflerin zorla veya baskıyla uygulanması kız bebeklerin öldürülmesi ve doğum öncesi cinsiyet seçimini de kapsamaktadır.

6. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet

Türkiye’de kadına yönelik şiddet uluslararası alandaki gelişmeler doğrultusunda 1980’lerin ortalarında başlamıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele; günümüzde ilgili tüm paydaşların destek ve katılımıyla üstesinden gelinebilecek kamu yönetiminin sorumluluğunu üstlendiği bir konudur (Eylem Planı, 2017-2020: 18).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre devlet; ülke sınırları içinde yaşayan herkesin, sağlıklı bir çevrede yaşayabilmesini sağlamakla görevlidir. Biyolojik ve fiziksel çevrenin yanında sosyal çevrenin de sağlıklı olması bireyin en temel anayasal haklarından biridir. Hâlbuki sağlıklı bir sosyal çevrenin şiddetten arındırılmış olması gerekir. Sağlık Bakanlığının "Herkesin Sağlık: Türkiye Hedef ve Stratejileri (Sağlık 21)" çalışmasına göre; 2020 yılına kadar aile içi, cinsiyetle ilgili ve organize şiddete bağlı yaralanma, sakatlık ve ölümlerin en az %25 azaltılması planlanmıştır. Türkiye'de kesin veriler olmamasına karşın kadına yönelik şiddet %50'nin üzerindedir, yani ülkemizde her iki kadından biri şiddet görmektedir (Özbey, 2012: 37).

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2013-2014 yıllarında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından yürütülmüş ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, aynı konuda 2008 yılında yapılan araştırma ile mukayeselere de yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kadına yönelik şiddet, her yaşta, her eğitim grubundan, her bölge ve refah düzeyinden kadın için tehdit oluşturmakla birlikte, erken yaşlarda evlenen kadınlar ile boşanmış/ayrı yaşayan kadınlar daha fazla şiddet riski altındadır. 2014 Araştırması'na göre şiddet türleri ve Türkiye'deki yaygınlığına ilişkin veriler şu şekildedir (Eylem Planı, 2016-2020: 10):

Fiziksel Şiddet: Ülke genelinde hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı %36, son 12 ayda ise %8'dir. Başka bir ifadeyle, her 10 kadından yaklaşık dördü eşi veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmıştır. 2008 yılında yapılan araştırma sonucuna göre bu oran %39'dur.

Cinsel Şiddet: Türkiye genelinde evlenmiş kadınların %12'si yaşamının herhangi bir döneminde, %5'i ise son 12 ay içinde cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Cinsel şiddetin en fazla dile getirildiği bölge ise Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Evlenmiş kadınların %38'i yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır (Eylem Planı, 2016-2020: 11).

Psikolojik Şiddet: Türkiye genelinde kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları psikolojik şiddet %44, son 12 ayda ise %26'dır. Batı Anadolu ve Orta Anadolu bölgelerinde yaşayan kadınların yarısı, yaşamlarının herhangi bir döneminde psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. 2014 yılında gerçekleştirilen araştırma sonuçları 2008 araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir (Eylem Planı, 2016-2020: 12).

Ekonomik Şiddet: Araştırmaya göre ekonomik şiddet biçimleri; kadının çalışmasına engel olma ya da işten ayrılmasına neden olma, ev harcamaları için para vermeme ile kadının gelirini elinden alma olarak tanımlanmıştır. Türkiye genelinde, bu davranışlardan en az birine, yaşamının herhangi bir döneminde maruz kalan kadınların oranı %30, son 12 ayda maruz kalan kadınların oranı ise %15'tir. Çalışmaya engel olma ya da bir işten ayrılmaya neden olma kadınlara yöneltilen ekonomik şiddet biçimleri arasında en fazla belirtilendir. Yaşamının herhangi bir döneminde kadınların dörtte biri, son 12 ayda ise kadınların onda biri ekonomik şiddete maruz kalmıştır (Eylem Planı, 2016-2020: 13).

Israrlı Takip: Türkiye genelinde, her 10 kadından yaklaşık 3'ü en az bir kez ısrarlı takibe maruz kalmıştır. Bununla birlikte en yaygın ısrarlı takip biçimleri, sürekli telefonla arama (%19), kısa mesaj, mektup veya e-posta gönderme (%8) ya da sosyal medya aracılığıyla takip etme (%6) ile kadının çalıştığı ya da yaşadığı yere gelerek rahatsız etme (%6) şeklindedir (Eylem Planı, 2016-2020: 13).

Her ne kadar kamuyu yönetenler kadına yönelik şiddet konusunda artış olmadığını, aksine düşüş yaşandığını söyleseler de istatistiklere bakıldığında, durumun pek de iç açıcı olmadığı görülür. 2002 yılı kayıtlarına göre öldürülen kadın sayısı 66 iken, 2007 yılında bu sayı 1011'e yükselmiştir. Kadın cinayetlerinin en büyük ortak özelliği, erkekler tarafından işlenmiş olmasıdır (Demirel, 2013).

Adalet Bakanlığı'nın verilerine göre, Türkiye'de kadınlara yönelik cinayet oranı son istatistiklere göre 2002 ile 2009 yılları arasında yüzde 1400 artış göstermiştir. 2002 yılında öldürülen kadın sayısı 66 iken bu rakam 2009'ın ilk yedi ayında bu sayı 953'e çıkmıştır. Resmi kayıtlara göre, 2003'te 83, 2004'te 128, 2005'te 317, 2006'da 663, 2007'de 1011, 2008'de ise 806 kadın cinayeti işlenmiştir (Bianet, 2011).

İçişleri Bakanlığı Emniyet ve Jandarma teşkilâtlarının istatistikî verilerine göre; 2001–2004 yılları arasında; 21.268 kadın aile içinde kötü muamele, 10.148 kadın kaçırma, 3.800 kadın müstehcen hareket, 3.366 kadın ırza geçme, 1803 kadın evlenme vaadiyle aldatılarak kızlık bozma, 1.371 kadın fuhşa teşvik, suçlarının mağduru olarak kayıtlara geçmiştir. Türkiye'de yaşayan kadınların ¼'i fiziksel şiddete; şiddete uğrayan kadınların ¾'de eşi tarafından şiddete maruz kalmaktadır; cinayet sonucu ölen kadınların çoğu eşi tarafından öldürülmektedir. Tecavüze uğrayanların % 50'si 18 yaş altında ve bunlardan % 10'u erkek çocuk gerisi ise kız çocuktur. Her 4 kız çocuktan biri cinsel şiddet mağdurudur ve istismar daha çok 7–9 yaşları arasındaki çocuklara yöneliktir. Diğer yandan 5–10 yaşları arasındaki çocukların % 55'i, 10–16 yaşları arası çocukların % 40'ı ensest mağdurudur. Cinsel saldırganların % 75'i tanıdık biridir. Ensest olaylarında failerin % 50'si öz baba, sırasıyla da amca, enişte, ağabey, dede ve dayılardır. Acil yardım hattını arayan kadınlardan % 57'si fiziksel şiddete, % 46,9'u cinsel şiddete, % 14,6'sı enseste ve % 8,6'sı tecavüze maruz kalmıştır (Demirel, 2013).

Türkiye genelinde yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %39'dur. Başka bir deyişle, her 10 kadından 4'ü eşi veya birlikte olduğu kişi ya da kişiler tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Yerleşim yeri bakımından çok önemli bir farklılaşma olmamasına karşın, bölgesel düzeyde önemli bir farklılaşma görülür. Bölgeler arasında yaşanan fiziksel şiddet %25-53 arasında değişmektedir. Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan yaklaşık her 2 kadından biri fiziksel şiddete maruz kalmaktadır (Başbakanlık, 2009: 46).

Cinsel şiddet hakkında konuşmak ve fiziksel şiddet kadar kolay değildir. Özellikle evlilik içinde yaşanan cinsel şiddet, konuşulması çok uygun görülmeyen bir konudur. Bununla birlikte ülke genelinde evlenmiş kadınların %15'i cinsel şiddet içeren davranışlardan en az birini yaşamıştır. Cinsel şiddet yüzdesi, fiziksel şiddette olduğu gibi, önemli bölgesel farklılıklar gösterir. Batı Marmara bölgesindeki kadınların %9'u, Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yaşayanların ise %29'u, yaşamlarının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz kalmıştır. Diğer

bölgeler için bu durum %11-23 arasında değişmektedir. Ülke genelinde kadınların %39'u fiziksel şiddet, %15'i cinsel şiddet yaşarken, kadınların %42'sinin iki şiddetten en az birini yaşaması, cinsel şiddetin fiziksel şiddet ile birlikte yaşandığını göstermektedir (Başbakanlık, 2009: 46).

Eğitim düzeyinin artması fiziksel veya cinsel şiddet yaşanması yüzdesini azaltmaktadır. Örneğin, hiç eğitimi olmayan kadınların %56'sı fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalırken, lise ve üzeri eğitim grubunda bu oran, %27'ye düşmektedir. Ancak, eğitilmiş kadınların bu oranı da önemli ve düşündürücüdür. Eğitim düzeyi ve şiddet arasındaki ilişki, refah düzeyi ve şiddet bakımından da benzer bir durum arz etmektedir. Refah düzeyi düşük olan hanelerde yaşayan kadınların yarısı (%50), yüksek refah düzeyindeki kadınların ise %29'u hayatlarının herhangi bir döneminde şiddete maruz kalmıştır. Bu bağlamda yüksek gelir düzeyine sahip kadınların da şiddetten tamamen korunduklarını söylemek mümkün değildir (Başbakanlık, 2009: 48).

Samsun ilinde kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin yapılan bir çalışmada üç kaynaktan veri derlenmiştir: Anket çalışması, kurum verileri ve kadınlarla gerçekleştirilen görüşmeler. Anket yapılan kadınların %19'u şiddet öyküsünden bahsetmiştir. Ancak bu oranın çok daha yüksek olduğu ŞÖNİM verileri, Danışma merkezi, kadınlarla yapılan bireysel ve odak grup görüşmelerinde açığa çıkmıştır. Sadece Şiddet Önleme ve İzleme Merkezine 3 ay içinde (1 Ocak 2013- 6 Mart 2013) polis ve jandarma yoluyla gelen kadın sayısı 305'tir. Emniyete, 2012 yılında, intikal eden aile içi şiddet (CK 86/3-a) vaka sayısı 758'dir. Herhangi bir biçimde bildirim yapmayan kadınlar düşünüldüğünde bu rakamın çok daha yüksek olduğu söylenebilir (Şener vd., 2013: 54).

BADV Projesi kapsamında, yirmi şirketin katıldığı ve toplamda 1715 çalışanın yanıtladığı anket çalışmasının özetlendiği 'Yakın İlişkide Şiddetin Beyaz Yakalı Kadın Çalışanlara ve İşletmeye Etkisi Araştırma Raporu'na göre (Ararat, Alkan ve Mutluer, 2015: 7);

- Çoğunluğu üniversite mezunu beyaz yakalı kadın çalışanların yüzde 75'i geçmişte aile içi şiddetin en az bir türüne maruz kalmıştır.
- Şiddet gören kadınların %16'sı ekonomik nedenlerle ilişkisini bitirememektedir.
- Erkeklerin %40'ı eşine veya birlikte olduğu kişiye en az bir kere şiddetin bir türü kapsamına giren bir davranışta bulunduğunu kabul etmektedir.
- Şiddete uğrayan kadınların yaklaşık %30'u bu durumu kimseyle paylaşmadığını ifade etmektedir.
- Şiddete uğrayan kadınların en son başvurduğu yer şirketlerinin insan kaynakları birimi (%2.2).
- Şiddet gören kadınlar bunu en çok iş dışındaki arkadaşları ve komşuları ile paylaşmaktadır.
- Çalışanların yaklaşık ¼'ü şiddete uğradığını düşündüğü iş arkadaşının performansında değişiklik olduğunu fark etmektedir.
- Şiddet gören kadınlarda iş arkadaşlarının en çok gözlemlediği belirtiler durgunluk ve depresyondur (%28).

- Kadınların yaklaşık yarısı (%45) şiddete uğradıkları takdirde bunu işyerindeki yöneticileriyle paylaşmaktan çekineceğini söylemektedir.
- Kadınlarda şiddetin iş yaşamına etkisi en çok keyifsizlik (%54) ve yorgunluk hissi (%36) ile ortaya çıkmaktadır.
- Şiddet gören çalışan kadınların %30'u şiddet gördüğü için geçici olarak evini terk etmek zorunda kalmaktadır.
- Katılımcıların neredeyse tamamı (%99) yakın ilişkide şiddet gören kadının iş yaşamının ve performansının etkileneceğini düşünmektedir.

7. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Olgusu

Kadına yönelik aile içi şiddet kültürel, dini, toplumsal, coğrafi ve ekonomik sınır tanımayan bir hak ihlali olarak varlığını tüm dünyada sürdürmektedir. Önemli bir toplumsal sorun olan kadına yönelik aile içi şiddet, kadınların yalnızca fiziksel ve ruhsal sağlığını etkilemekle kalmayıp hukuki, sosyal, siyasal ve ekonomik statülerinin gelişmesini de engellemektedir (Özbey, 2012: 37).

Aile içi şiddet, aile içerisinde veya hanede ya da mağdur aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski-yeni eşler veya partnerler arasında meydana gelen he türlü fiziksel, cinsel psikolojik veya ekonomik şiddet eylemi anlamına gelir (İS, 2011, m.3/b).

Aile içi şiddet, hoş olmayan ve genellikle konuşulmaktan kaçınılan bir konudur. Şiddetle ilgili davranışların algılanması kültürel bir olay olup, bireylerin değer yargılarından etkilenir. Aile içi şiddet, bireylerin günlük yaşam streslerine karşı bir tepki biçimi olarak ortaya çıkan şiddet, öğrenilmiş bir davranış olarak sıklıkla kuşaktan kuşağa geçer ve sağlıksız toplumların oluşmasına yol açar (Duman, 2003: 51).

Aile içi şiddet, bir aile bireyinin bir diğer aile bireyi tarafından kötü muameleye maruz bırakılması şeklinde tanımlanır. Aile üyelerinden biri ihmal; duygusal, sözel, fiziksel veya cinsel istismar davranışı sergilemekte ve bu davranışlara maruz kalanda ise acı, ızdırap, utanç, örselenme oluşmaktadır. Aile içi şiddet, aile yapısını temelden sarsan, çok ciddi sonuçları olan, aile üyelerinin tümünün örselendiği, toplumun her kesimini ilgilendiren bir kamu yönetimi sorunudur (Temiz vd., 2014: 2).

Bir insan hakları ihlali olan kadına yönelik şiddet, gelir ve eğitim düzeyi ne olursa olsun farklı toplumlarda, farklı kültürlerde yaşayan kadınların ortak bir sorunudur. Yapılan araştırmalar kadınların özellikle ev içinde yaşadıkları şiddetin yaygınlığını ortaya çıkarmıştır. Tüm dünyada kadınlar; kocaları, babaları, erkek kardeşleri ya da akrabalık ilişkisi bulunan diğer aile üyeleri tarafından şiddete maruz kalabilmektedir. Kadına yönelik şiddet, birçok kadının eğitim ve çalışma imkânlarından mahrum olmasına, sakat kalmasına hatta ölmesine neden olabilmektedir (Başbakanlık, 2).

Kadına yönelik aile içi şiddet erkeğin kadın üzerinde hâkimiyet kurmasına yol açan cinsiyet politikaları ve erkeğin üstünlüğünü ileri süren cinsiyet ayrımcılığı ile yakından ilişkilidir. Kadına yönelik şiddet, evrensel olarak

ataerkil yapılanmanın bir sonucu olarak görülür. Söz konusu şiddet, kadın ve kızların maddî ve manevî bütünlük hakkını zedelediği, kişi özgürlük ve güvenlik hakkını ihlal ettiği, bireyin en temel haklarından olan seçme hakkını engellediği için, kadının insan haklarının ihlal edilmesi olarak kabul edilir (Owen ve Owen, 2008: 7).

Kadına yönelik şiddet, kadının en temelde yaşamını tehdit eden ve toplumsal hayata katılımına engel olan sosyal bir sorundur. Ulusal ve uluslararası düzeyde belirlenen politikalara ve uygulamalara rağmen dünyanın her yerinde ortaya çıkan bir sorun olan kadına yönelik şiddet; çok yönlü, bütüncül, kapsayıcı plan ve politikalarla toplumsal düzeyde ortak ve kararlı bir mücadeleyi gerektirir (ASPB, 2014: VII).

8. Aile İçi Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Şiddet; çocuğun zihinsel, ahlaki ve bedeni gelişimini yavaşlatan önemli fiziksel ve ruhsal travmalara yol açmaktadır. Ayrıca, çocuğun sağlıklı ve üretken bir birey olarak toplumsal yaşantıya katılımını sınırlandırmaktadır (MEB vd., 2015: 8; Pinheiro, 2006).

Aile içinde kadına yönelik şiddetten en fazla etkilenenlerden birisi de çocuklardır. Bir başka deyişle, kadına yönelik şiddet doğrudan ya da dolaylı olarak çocuğu etkisi altına alır. Örneğin, Amerika'da yapılan bir araştırmaya göre; eşlerine şiddet uygulayan erkeklerin %50'si aynı zamanda çocuklarına da şiddet uygulamaktadır. Şiddet uygulayan kişi, çocuğun annesine duygusal zarar vermek ve ona istediklerini yaptırabilmek için, bir annenin en zayıf noktası olan, çocuğunu bir araç olarak kullanmaktadır (www.morcati.org.tr, 2017).

Yapılan başka bir araştırmaya göre; gerek aile fertleri arasında, gerekse ebeveyne yönelik şiddet durumunda, çocukların şiddet uygulanmasına tanıklık etme oranları oldukça yüksektir. Aile fertleri içinde duygusal ve fiziksel şiddet durumları söz konusu ise, odak çocukların en az %67'si bu şiddete tanıklık etmektedir. Ebeveynine yönelik duygusal şiddet durumu varsa, odak çocuğun tanıklık oranı %54, ebeveynine yönelik fiziksel şiddet durumunda ise, odak çocuğun bu duruma tanıklık oranı %70'tir. Ayrıca çocukların yaşları arttıkça şiddet tanık etme oranları da artmaktadır (Müderrisoğlu vd., 2014: 40).

Tüm dünyada 133 ila 275 milyon arası çocuk genellikle kendi evlerinde ana- babalar arasında yaşanan aile içi şiddete tanık olmaktadır. Bu tür şiddet çocukların hisleri, gelişimleri ve yaşamları boyunca diğer kişilerle nasıl ilişkiler kuracakları üzerinde etkiler yapar. Ailede kadınlara yönelik şiddet varsa aynı zamanda çocuklara yönelik şiddet de vardır (UNICEF, 2013: 31).

Şiddete maruz kalmış çocuk büyüdüğünde, çocuklarına veya yakınlarına ve hatta kendisine yönelik şiddet uygulayan kişilere benzer tepkiyi gösterebilir. Aile içinde şiddeti yaşayan çocuk, amaçlandığı şekilde eğitilmek yerine karşı tarafı suçlamayı, öfkeyi ve düşmanlık duygularını öğrenebilir. Kendine olan güveninin sarsılmasının yanı sıra, sorunlarını zorbalıkla veya aile bireylerini kızdıracak davranışlar yaparak çözmeye çalışabilir (Duman vd., 2003: 51).

Şiddet ortamında büyüyen çocuklar, kendilerine özen gösteren kişilere karşı duygusal olarak bağlanmakta zorluk yaşayabilir. Hâlbuki gelişim aşamasında bu bağlanma olmazsa çocuğun gelişimi tamamen durabilir. Okul öncesi çocuklarda ise, gelişim süreci tersine işleyebilir; çocuklar kâbus görebilir ya da uyuma güçlüğü çekebilir. Okul çağındaki çocuklar depresyon, kaygı ve korku gibi farklı psikolojik problemler yaşayabilir. Bu tür çocuklar akranlarına karşı şiddet gibi sorunlu davranışlar gösterebilir. Şiddet görerek büyüyen çocuklar, ileriki yaşlarında problemlili ilişkiler yaşama riski altındadır. Onların gelecekte kuracakları ilişkilerde şiddetin ve istismarın yaşanma ihtimali, akranlarına oranla daha fazladır (<https://www.morcati.org.tr>, 2017).

B. Kamu Yönetimi ve Kadın

1. Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri

Kadına karşı olumsuz ayrımcılık ve onun aracı olan aile içi şiddet bir insan hakkı ihlali olmasına karşın çağlar boyunca, hatta modern dünyada bile fark edilmemiştir. Örneğin 1789 Fransız İnsan Hakları Bildirgesi'nde bile kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığından söz edilmemiştir. Sanayi Devrimi'nin gerçekleşmesi ve kadın iş gücüne ihtiyaç duyulmasıyla birlikte kadın hakları gündeme gelmiştir. I. ve II. Dünya Savaşı'nda erkeklerin savaşta olmaları kadının iş gücüne duyulan ihtiyacı artırmış ve böylece kadın istihdamı ve haklarının önemi fark edilmeye başlanmıştır. Kadınlar, II. Dünya Savaşı'nın ardından oluşan Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulan komite aracılığıyla cinsiyet ayrımcılığının insan hakları bildirgelerine ve diğer uluslararası sözleşmelere girmesini ve tüm dünyada fark edilmesini sağlamışlardır (Karınca, 2011: 15).

Kadınların ücretli olarak çalışma hayatına katılmaları, hem kendileri hem de toplum açısından son derece önemlidir. Çalışma hayatına katılan kadınlar, sadece evi ve ailesi ile sınırlı bir hayatı olan ve ekonomik anlamda erkeğe bağımlı olan klasik kadın modelini değiştirmektedir. Bir başka deyişle, günümüzde ekonomik bağımsızlığını kazanan kadınların, aile ve toplum içinde üstlendiği roller de farklılaşmaktadır. Fakat bu durum, kadının yüzyıllardır üstlendiği bir takım rollerin tamamen ortadan kalktığı, elde ettiği gelire birlikte sonsuz bir ekonomik bağımsızlığa kavuştuğu anlamına da gelmemektedir (Uşen ve Delen, 2011: 128).

Kadının ücretli çalışması, kadın için ekonomik bağımsızlık olduğu için, onun ailedeki ve toplumdaki rolünü ve yerini değiştiren bir anlama sahiptir. Kadın erkek arasındaki geleneksel işbölümü, erkeği yüceltmiş ve kadını değersizleştirmiştir. Kadının eğitilmesi ve ekonomik bağımsızlığını kazanması, erkeğin ailedeki iktidarını zayıflatmıştır. Bunu içselleştirmekte zorluk çeken erkek, iktidarını sürdürmek için, her zamanki yöntemi olan, şiddete başvurmakta ve kadını sindirerek otoritesini devam ettirmek istemektedir. Ancak, karşısında küresel değişime ve gelişime uyum sağlamaya çalışan, bilinçlenen ve eğitimden nasiplenen kadını bulduğu için, aile içindeki şiddetin yoğunluğu da artmıştır. Eskiden, dayak yiyince boyun bükme zorunda kalan ve bu şiddeti kabullenen kadın, artık azda olsa ekonomik bir güç sahibi olduğu ve kendisi şiddet mağduru kadınlarla dayanışma içerisinde bulunduğu için, sesini çıkarabilmekte ve hakkını arayabilmektedir. Zira, eskiden şiddet gördüğünde, gidecek yeri ve şikayet edecek kapısı olmayan kadına kamu yönetimi, uluslar arası gelişmeler çerçevesinde sahip çıkmakta ve onu kadın hakları konusunda bilinçlendirmektedir.

Diğer yandan kadınların tüm haklarını elde ettiği de söylenemez. Daha alınacak çok yol ve yapılacak çok iş vardır. Her ne kadar tamamı işgücüne katılmasa da ülkemizde ve tüm dünyada toplam işgücünün neredeyse yarısını oluşturan kadınların yönetim kademelerinde yeterli düzeyde temsil edildiği söylenemez. Tüm dünyada olduğu gibi, oranları değişiklik gösterebilir, çalışan kadınların mesleklerinde yükselmeleri sorunu devam etmektedir. Bir başka deyişle, görünmeyen bir cam tavan önlerine sürekli olarak çıkmaktadır. Bunun bir diğer adı; cinsiyet ayrımcılığıdır. Ülkemizde işgücüne katılımda kadın ve erkek arasındaki farkın en az olduğu kesimin kamu kurumları olduğu görülür. Özellikle de eğitilmiş kadınların kamuda uzun yıllar görev yapmalarına karşın, yönetsel pozisyonlarda yeteri kadar yer aldıkları söylenemez. Devlet Personel Dairesi Başkanlığı verilerine göre 2012 yılında üst düzey yönetici olarak çalışan kadınların oranı sadece, %10,4'tür (Önder, 2013: 52-53).

Onuncu Kalkınma Planı'nda (2014-2018) kadının insan haklarının geliştirilmesi, kadının sosyal ve ekonomik olarak güçlendirilmesi ve kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesine ilişkin tespit, değerlendirme ve politikalar "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" bölümünde "Aile ve Kadın" başlığı altında yer almıştır. Söz konusu başlık altında durum analizi bölümünde;

"246. Kadının güçlendirilmesi bağlamında, kadının işgücüne katılımı ve karar alma süreçlerindeki etkinliği artmış, Anayasa'ya kadına yönelik pozitif ayrımcılık ilkesi dâhil edilmiş, kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla düzenlemeler yapılmış ve TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kurulmuştur.

247. Kadın erkek fırsat eşitliği konusunda, başta istihdam ve karar alma mekanizmalarına daha aktif katılım olmak üzere şiddetin önlenmesi, eğitim ve sağlık konularında yapılan iyileştirmelerin sürdürülmesi ve uygulamada etkinliğin artırılması ihtiyacı devam etmektedir." tespitleri yer almış olup, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için;

"256. Kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın ortadan kaldırılabilmesi amacıyla özellikle erken çocukluktan başlayarak örgün ve yaygın eğitim yoluyla toplumsal bilinç düzeyi yükseltilecektir." politika tedbiri yer almıştır (2017-2020 Eylem Planı, s.20-21).

Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda bir milat olarak kabul edilen 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi, hem kadına yönelik şiddetle mücadeleyi bir 'devlet politikası' haline getirmiş hem de Türkiye'de ilk kez bu sorunla mücadelede, yerel yönetimlere, asli veya işbirlikçi kurum olarak belli sorumluluklar yüklemiştir. Bu doğrultuda, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele ve kadınların güçlendirilmesi amacıyla oluşturulmuş KSGM, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Eylem Planları'nda (2007-2010 ve 2012-2015), yerel yönetimlere ve belediyelere, sorumlu ve işbirlikçi kurum olarak, farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümünün sağlanması, kadınların güçlendirilmesi, bu sorunla ilgili koruyucu ve sağlık hizmetlerinin sunumu ve kurum/kuruluşlar arası işbirliklerinin yapılması gibi yükümlülükler vermiştir (Lorasdağı ve Sumbas, 2015:6-7)

ASPB 2013-2017 Stratejik Planı'nda kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında değerlendirilebilen hedefler ise şunlardır:

Amaç 1: Ülkenin ihtiyaçlarına yönelik yeni sosyal politikalar geliştirmek ve model oluşturmak,

Hedef 2: Toplumsal şiddeti azaltmak, hedefi kapsamında mevzuat çalışmaları, koordinasyon ve işbirliği, eğitimler, çalıştay ve şuralar, projeler gibi faaliyet ve etkinliklerle toplumsal şiddeti azaltmaya, töre cinayetlerinin, çocuk ve kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesine yönelik politikalar geliştirme,

Hedef 3: Toplumsal istismarı azaltmak kapsamında çocuk evliliklerin oranı, kadına, çocuğa, yaşlıya, engelliye yönelik istismar oranının azaltılması için yeni politika ve modeller oluşturulması amaçlanmaktadır.

Amaç 2: Birey ve aileyi güçlendirmek, toplumu bilinçlendirmek,

Hedef 2: Kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakını ve gazilerin haklarının korunmasına, fırsat ve imkânlardan eşit şekilde yararlanmasına ilişkin toplumsal bilinci yükseltmek, hedefi yer almaktadır.

Amaç 4: Bakım, koruma ve rehabilitasyon hizmetlerinde etkinliği artırmak kapsamında kadın konuk evlerinin standartlarının belirlenmesi,

Hedef 5: Koruma altındaki kadınların gelişmelerini sağlamak” kapsamında koruma altındaki kadınların eğitim ve meslek edindirme kurslarına katılmaları teşvik edilecektir. Meslek edinen kadınların özel sektör ve kamu kurumlarında istihdam edilmesi için koordinasyon çalışmaları yapılacaktır.

Hedef 6: Yeni kuruluş açma ve yeni uygulama modellerinin uygulanmasını artırmak” kapsamında bütün illerde şiddeti önlemeye yönelik çalışmalar yapacak olan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) açılacak, konukevlerinin sayısı artırılacaktır. **(2017-2020 Eylem Planı, s.22).**

Şiddetin en yaygın biçimlerinden biri olan kadına yönelik şiddet, kadınların haklarının ve temel özgürlüklerinin ihlalini oluşturmaktadır. Kadına yönelik şiddet, ulusal ve uluslararası tüm gelişmelere rağmen, coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve öğretim düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada ve kültürlerde yaygın olarak görülen evrensel bir sorundur. Kadına yönelik şiddetle mücadele; çok yönlü, bütüncül bir yaklaşımı ve toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesini gerektirir. Dolayısıyla, disiplinler arası bir yaklaşımla çalışmaların yürütülmesi ve ilgili tüm tarafların önleme, koruma, cezalandırma ve politika boyutuyla sürecin içinde yer alması büyük önem arz etmektedir (Kaya, 2016: i).

Kadına yönelik şiddeti doğuran etkenler toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelinde çoklu ve karmaşık bir yapı sergiler. Kültürel faktörler, evlilik içinde çatışma yaşama, ilişkide sorunları çözememe gibi ilişki faktörleri; kadının ekonomik bağımsızlığının olmaması, istihdam olanaklarına erişimde sınırlılıklar gibi ekonomik faktörler ile karar alma mekanizmalarında ve yasal düzeyde kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamış olması şiddetin ortaya çıkmasını etkileyen temel faktörlerdir. Bu nedenle şiddetin ortadan kaldırılması, kapsamlı ve eşgüdümlü politikalar gerektirir (2016-2020 Eylem Planı, s.2).

Kadın hakları ve kadına yönelik şiddeti önleme politikalarını uygulamak ve takip etmekle görevli olan ve 633 sayılı ve 3 Haziran 2011 tarihli Kanun Hükmünde Kararname ile teşkilat ve görevleri belirlenen, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görevleri şöyle belirtilmiştir (m.2/1-ç): “Kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.” Diğer yandan Bakanlık içinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü birimi kurulmuş ve söz konusu kararnamede görevleri şöyle belirlenmiştir (m.9/1):

- Bakanlığın kadınlara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmek.
- Kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi, kadının insan haklarının ve toplumsal statüsünün korunması ve geliştirilmesi, kadının toplumsal hayatın tüm alanlarında etkin hâle getirilmesine yönelik ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek,
- Belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek,
- Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilerce kadınlara yönelik yürütülen sosyal hizmetlere ilişkin ilke, usûl ve standartları belirlemek ve bunlara uyulmasını sağlamak.
- Kadına karşı her türlü ayrımcılığı önlemek ve kadının insan haklarını geliştirmek amacıyla faaliyet ve projeler yürütmek, bu alanda yapılan çalışmalara destek vermek.
- Kadının insan hakları konusunda kamuoyunu bilgilendirmek ve aydınlatmak suretiyle toplumsal bilinçlenmeyi geliştirmek.
- Kadına yönelik her türlü şiddet, töre ve namus cinayetleri, taciz ve istismarın önlenmesi için çalışmalarda bulunmak, kadının aile ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarının çözümüne destek oluşturmak.
- Sağlık, eğitim, kültür, çalışma ve sosyal güvenlik başta olmak üzere bütün alanlarda kadınların ilerlemesini sağlayıcı ve karar mekanizmalarına katılımını artırıcı çalışmalarda bulunmak.
- Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

2. Kamu Yönetiminin Kadına Karşı Şiddeti Önleme Yükümlülüğü

Kamu yönetimi her türlü şiddeti önlemekle yükümlü olduğu gibi, kadına yönelik ve aile içi her türlü şiddeti önlemekle de yükümlüdür. Zira, kamu yönetiminin temel görevleri arasında, toplumsal barış ve huzuru sağlamak da yer almaktadır. Bu nedenle, toplumsal huzuru dinamitleyen ve pek çok sorunun doğmasına yol açan, kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığının yok edilmesi ya da minimize edilmesi kamu yönetiminin

temel görevleri arasında yer alır. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların, aile içi şiddete maruz kalmaları ve ekonomik bağımsızlıktan yoksun bulunmaları, bir kısır döngü oluşturur.

Bu nedenle kamu yönetimi, kadına yönelik şiddeti önleme yükümlülüğünü yerine getirirken kadın istihdam oranının artırılmasını da sağlamalıdır. Zira, böylece ezilen ve şiddete mağduru olan kadının güçlendirilmesi sağlanmış olur. Böylece, atıl duran bir kapasite ve önemli bir insan kaynağı gücü ekonomiye kazandırılmış olur.

Bunu gerçekleştirmek isteyen kamu yönetimi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın sorumluluğu altında, iki tane (2007-2010 ve 2012-2015), "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı"nı uygulamış ve bir diğerini de (2016-2020) uygulamaya devam etmektedir. Bu eylem planının amacı; Ülkemizde kadına yönelik her türlü şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının etkin korunması için tüm taraflarla işbirliği içerisinde gerekli önlemlerin alınması ve uygulanmasıdır (s.42).

Eylem Planı (2016-2020); ASPB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Eylem Planında sorumluluğu belirlenen kurum ve kuruluşların² katkı ve destekleriyle yürütülecek ve hazırlayacakları raporları yılda bir kez KSGM'ye gönderecek; bu raporlar doğrultusunda KSGM tarafından yıllık "İzleme Raporu" hazırlanacak ve Bakanlık internet sayfasında yayınlanacaktır (s.88).

a. Hukukî Yükümlülüğü

Tarihsel olarak bakıldığında kadınların toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle şiddete maruz bırakılmaları olgusu hem teorik hem de normatif anlamda hukukun ilgilendiği bir mesele olmamıştır. Modern hukuk sistemleri gerek normları ve gerekse yargı kararları aracılığıyla toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin en fazla gerçekleştiği özel alana müdahale etmemiş, sorunları görmezden gelmiş ve bir bakıma da bu şiddeti hoş görmüştür. Yaşam hakkının korunması genellikle bireyin yaşamının devlet tarafından keyfi şekilde elinden alınmasının engellenmesi ya da bireyin yaşam güvenliğinin kamusal alanda tehlikeye girmesi durumunda devletin gerekli önlemleri alması yükümlülüğü olarak algılanmış ve düzenlenmiştir. Fakat dünyada ve Türkiye'de kadın hareketinin güçlenmesi ve kadına yönelik şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğunun vurgulanmasıyla birlikte hukuk sistemleri de dönüşüme uğramış ve ev içinde gerçekleşen toplumsal cinsiyete bağlı şiddet hukukun konusu haline gelmiştir. Konuyla ilgili uluslararası ve ulusal düzeyde hukuki düzenlemeler yapılmış ve belgeler yayınlanmıştır.

1) Uluslararası Alanda Yapılan Hukukî Düzenlemeler

1980'li yıllara kadar kadına karşı şiddet uluslararası düzeyde bir sorun olarak algılanmamıştır. Ancak söz konusu yıllarda küresel anlamda kadına yönelik şiddet olgusu kamuoyunun dikkatini çekmeye başlamıştır. Ve 1990'lardan itibaren de bu mesele artık toplumsal bir sorun ve bir insan hakkı ihlali meselesi olarak görülmeye

² Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları, İşçi ve İşveren Konfederasyonları, Maliye Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, Yerel Yönetimler, Diyanet İşleri Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, TÜBİTAK, İlgili diğer Kurum ve Kuruluşlar.

başlanmıştır. Bu bağlamda, 1991 yılında, BM Ekonomik ve Sosyal Haklar Komisyonu ve Kadının Statüsü Komisyonu (KSK) tarafından, kadına yönelik şiddetin önemli bir problem olduğu vurgulanmıştır. Daha sonra Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi (CEDAW Komitesi), tarafından, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, “bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet” olarak tanımlanmıştır. Bu şiddet, “kadına fiziksel, zihinsel ya da cinsel yönden zarar veya acıya neden olan davranışları, bu davranışlara ilişkin tehditleri, zorlamayı ve özgürlüklerin kaybedilmesine neden olan diğer davranışları” da içermektedir. Kadına yönelik şiddet kavramı, uluslararası insan hakları hukuku alanında ilk kez 1993 yılında “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri”de tanımlanmıştır. Buna göre kadına yönelik şiddet; “İster kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir” (2016-2020 Eylem Planı, s.2-3).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) 2009’de ilk kez Türkiye ile ilgili bir kararında aile içi şiddeti, kadına yönelik ayrımcılığın bir türünü oluşturan, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak kabul etmiştir. Söz konusu Karar, bu konuyla ilgili AİHM’nin ilk kararı olması nedeniyle önemlidir. Karar sadece Türkiye’yi değil Avrupa Konseyi’ne üye ve Sözleşme’ye taraf ülkelerin tümünü yani Türkiye dâhil toplam 47 ülkeyi etkilemiştir. Birleşmiş Milletler nezdinde kadına yönelik şiddeti konu alan, bu konuda açık düzenlemeler içeren, insan hakları belgeleri şunlardır (Akkaya vd., 2016: 59):

- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW),
- Kadın Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge,
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (CRC),
- Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme,
- Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü, Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi,
- Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi (Belém do Pará Sözleşmesi),
- Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı’na Ek Afrika Kadın Hakları Protokolü ve
- Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine ve Bunlarla Mücadele Edilmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi).

Söz konusu belgeler içinde dikkat çeken ve konuyla doğrudan bağlantılı olanlar vardır. Uluslararası düzeydeki ilk çalışmalardan bir tanesi kadınların insan hakları bildirisi olarak anılan ve 1 Mart 1980 tarihinde üye ülkelerin imzasına açılan, Türkiye’nin de 1985 yılından itibaren taraf olduğu “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi”dir (CEDAW). Bu sözleşme ile kadınlara bütün alanlarda medeni durumlarına bakılmaksızın insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınması, bu hak ve özgürlüklerin kullanılmasını engelleyen ayırım, mahrumiyet veya kısıtlamaların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır (Günay, 2012: 648).

9 Haziran 1994 tarihli Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi (Belém do Pará Sözleşmesi) bölgesel olmasına rağmen, kadına yönelik şiddete ilişkin spesifik bir sözleşme olduğundan çok önemlidir. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, Kadınlara yönelik şiddetin kadınların insan haklarına ve temel özgürlüklerine ilişkin bir ihlal teşkil ettiğini ve bu hak ve özgürlüklere riayet edilmesini, bunların hayata geçirilmesini ve kullanılmasını zedelediğini veya yok ettiğini teyit etmişlerdir. Kadınlara yönelik şiddetin insan onuruna karşı bir suç ve kadın ile erkek arasında tarihsel olarak var olan eşitsiz güç ilişkilerine dair bir tezahür teşkil ettiğinden kaygı duyduklarını dile getirmişlerdir. Kadınlara yönelik şiddetin sınıf, ırk veya etnik grup, gelir, kültür, eğitim seviyesi, yaş veya din gözetmeksizin toplumun her kesimine yayıldığını ve toplumu en temelinden sarstığını teyit etmişlerdir (Önsöz).

Kadınlara yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasının, kadınların bireysel ve sosyal gelişimi ve toplumun her kesiminden eksiksiz ve eşit bir şekilde katılımı için gerekli olduğuna inanan Taraf Devletler, kadınlara yönelik her türlü şiddetin önlenmesi, cezalandırılması ve ortadan kaldırılması için bir sözleşme kabul edilmesinin gerekli olduğuna inanmaktadır. Ayrıca, bu sözleşmenin kadın haklarının korunması ve kadınlara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için pozitif bir katkı oluşturacağını da kabul etmektedirler (m.1-6).

Uluslararası alanda yapılan önemli çalışmalardan bir diğeri de, üye devletlerin katılımı ile 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzalanan ve Türkiye'nin de onayladığı İstanbul Sözleşmesidir. 2011 yılında ülkemiz tarafından da imzalanan ve onaylanan ve 1 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren İstanbul Sözleşmesi (İS)'ne göre ise kadına yönelik şiddet; kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılıktır. Bu terim, ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsinler, söz konusu eylemlerde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması da dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemlerini kapsar (İS, m.3/a).

Aynı sözleşmede "aile içi şiddet", şöyle tanımlanmıştır: Eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgâhı paylaşmış ya da paylaşmakta olsun, olmasın aile içinde/birinde mevcut, daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleridir (İS, m.3/b).

İstanbul Sözleşmesi olarak da adlandırılan "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi", kadına yönelik şiddetle mücadelede uluslararası alanda atılmış oldukça önemli bir adımdır. Ülkemiz; Sözleşmeyi ilk imzalayan ülkeler arasında yer almıştır. Bununla birlikte, İstanbul Sözleşmesi'nin iç hukuka yansıtılması amacıyla, Sözleşme tedbirlerine uygun şekilde "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hazırlanarak 2012 yılında yürürlüğe girmiştir. (ASPB, 2014: VII).

2) Türkiye'de Hukukî Düzenlemeler

Türkiye'de kadına yönelik şiddet konusu, 1980'li yılların sonunda kadın hareketi tarafından gündeme getirilmiştir. Şiddetle mücadelede kurumsallaşma süreci, 1990'lı yıllarla birlikte başlamış, Kadının Statüsü ve

Sorunları Genel Müdürlüğü'nün kurulması ve kamu kurumlarına bağlı ilk kadın konukevinin Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı olarak hizmete açılması ile hızlanmıştır. Yasal mevzuat anlamında atılan ilk adım, 1998 yılında çıkarılan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'dur. (ASPB, 2014: 1).

Kadın yönelik şiddet kavramı, kız çocuklarını da kapsadığından UNICEF Çocuk Haklarına Dair Sözleşme bu konuda dikkate alınması gereken sözleşmelerden birisidir. Bu düzenleme, fiziksel, psikolojik şiddet ile ırza geçme dâhil her türlü istismar, sömürü ve kötü muameleyi yasaklamakta, taraf devletlere önlem alma yükümlülüğü getirmektedir.

Birleşmiş Milletler "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi" (CEDAW) Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1979'da kabul edilmiş, 1981'de yürürlüğe girmiş ve Türkiye tarafından 1985 yılında imzalanmıştır. 1986 da yürürlüğe koyulmuştur. Türkiye'de 1998 yılında çıkarılan Ailenin Korunmasına dair kanunla aile mahkemelerinde hâkimler sınırsız yetkiye sahiptir. Ancak sorun bu yetkinin kullanımından kaynaklanmaktadır. 2002'de Medeni Kanun, 2005 yılında da Türk Ceza Kanunu değişmiştir. 14 Ocak 1998 tarihinde ise 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. 8 Mart 2012 tarihinde ise 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20 Mart 2012 itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Ülkemizde, İstanbul Sözleşmesi'ne uygun olarak hazırlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da şiddet, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet kavramları sözleşmeye uygun şekilde tanımlanmıştır. Bu yasaya göre;

Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içerir. Toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı ifade eder (m.2/d).

Kadına yönelik şiddet: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı ifade eder (m.2/ç).

Ev içi şiddet: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti ifade eder (m.2/b).

İstanbul Sözleşmesi; ayrıca şiddetin türlerini fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak tanımlayıp kabul etmiştir. En önemlisi de Sözleşme, kadına yönelik şiddetin kaynağını işaret etmekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadına yönelik şiddetin sebebi olduğunu esas almaktadır (Akkaya vd., 2016: 66).

Anayasamıza göre; herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz (m.10). Bu maddeye göre ve uluslararası gelişmelere göre değiştirilen, yayınlanan ve uygulanan yasa, belge, genelge ve planlar şöyle sıralanabilir (Lorasdağı ve Sumbas, 2015: 6):

- 2005 tarihli Türk Ceza Kanunu,
- 2005 tarihli 5393 Sayılı Belediyeler Kanunu,
- 2006/17 Sayılı Başbakanlık Genelgesi,
- 8 Mart 2012 tarihli 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun,
- 2011 tarihli Kadına Karşı Şiddet ve Ev içi Şiddetle Mücadele Etme ve Önleme Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi,
- KSGM 2007-2010; 2012-2015 ve 2016-2020 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları,
- KSGM 2008-2013 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı,

6284 sayı ve 8 Mart 2012 tarihli Kanun'un amacı (m.1/1); şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek için alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenleyen bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur (m.1/2):

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.
- Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.
- Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.
- Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

11 Mayıs 2011 tarihli İstanbul Sözleşmesi" Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından imzalanmış ve 22 Kasım 2011'de TBMM tarafından onaylanmış; 8 Mart 2012 tarihli Resmi Gazete' de yayınlanmış ve 1 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla sözleşme yürürlüğe girmiştir. Türkiye'nin taraf olduğu diğer bir uluslararası anlaşma da Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'dir. Bu sözleşmeye (m.12) göre; taraf devletler,

herkesin, ulaşılabilecek en yüksek fiziksel ve zihinsel sağlık standardına sahip olma hakkını kabul eder.” Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet kadının sağlık hakkını ortadan kaldırmakta olduğundan, sağlık hakkını gerçekleştirme yükümlülüğü aynı zamanda kadına yönelik şiddetle mücadeleyi de gerektirir.

Ceza hukuku bakımından gerekli düzenlemeler yapılmakla birlikte uygulamada bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Gerek, mağdurun şikâyetçi olmaması gerekse, hukuku uygulayanların konuya yaklaşımları biraz sorunlu gibidir. Aile içi şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğu gerek kamu yönetimi kurumları gerekse adli sistemde henüz tam anlamıyla içselleştirilmiş değildir. Sosyolojik anlamda büyük sorun teşkil eden kadına karşı şiddet, ceza hukuku bakımından “suç” olarak tanımlanmıştır. Türk Ceza Kanunu; fiziksel şiddet (CK, m.86), eziyet (m.96), tehdit (m.106) suç olarak düzenlenmiş ve yaptırımları öngörülmüştür. Bu tip suçların beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye, anne-baba, çocuk ya da eşe karşı işlenmesi halinde ise Ceza Kanunu cezada özel artırımlar da öngörmüştür. Yine Ceza Kanunu; aynı konutta birlikte yaşadığı kişiye, kötü muamelede (m.232) bulunan kimselerle ilgili düzenlemeye de yer vermiştir. Türk Ceza Kanunu’ndaki bu düzenlemelerle, aile içi şiddet varlığı halinde hane içi, “özel alan” olmaktan çıkar ve bu alan müdahale edilebilir hale gelir. Ceza Kanunundaki bir başka düzenlemeye göre; suçun işlendiğinden herhangi bir şekilde haberdar olan üçüncü kişiler, suçu yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdür (m.278). Diğer yandan, iş hayatında suç teşkil eden bir fiilden haberdar olan işverenin de söz konusu durumu adli makamlara bildirmesi yasadan kaynaklanan bir zorunluluktur.

b. Eğitsel Sorumluluğu

Eğitim davranış değişikliği yaratan bir süreçtir. Bu nedenle toplumsal davranış türlerini değiştirmenin en önemli aracı eğitimidir. Nesillerin, geleneksel kadın erkek anlayışından farklı bir anlayışla yetiştirilmesi gerekir. Bu nedenle tüm özel ya da kamu eğitim kurumlarında kadın erkek eşitliği ve şiddetin bir çözüm aracı olmadığı hakkında sürekli bir eğitim verilmelidir. Bu bağlamda eğitimcilerin ve anne babaların da çeşitli araç ve yöntemlerle bu konuda eğitilmeleri gerekir. Şiddetin bir iletişim biçimi olmaktan çıkarılması için kamu yönetiminin gerekli tüm eğitsel tedbirleri alması gerekir. Eğitimcilerin şiddetin sorunları çözmek yerine daha da içinden çıkılmaz bir hale düşürdüğü bilinciyle hareket etmeleri gerekir. Eğitimcilerin bu konuda öğrencilere örnek olmaları gerekir. Öğrencilerine, cinsiyet ayrımı yapmadan, kendilerini ifade etme imkân ve fırsatı vermeleri için bilinçli bir çaba içinde olmalıdırlar.

Kamu yönetimi, öğretmen yetiştiren kurumların müfredatlarının kadına yönelik aile içi şiddet ve cinsiyet eşitliği konusunda yenden gözden geçirilmesi ve yenilenmesi gerekir. Kamu yönetiminin medya vasıtasıyla toplumu eğitmesi ve kadın erkek eşitliğini ve kadına karşı aile içi şiddeti ele alan sinema ve tiyatro eserlerini desteklemesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Zira, sanat eserleriyle toplumsal davranış değiştirmek daha kolaydır. Ayrıca televizyon yapımlarıyla bu konuda etkili bir sonuca ulaşmak mümkündür. Medya toplumu önemli ölçüde etkileyen bir güce sahiptir. Ayrıca, kamu yönetimi RTÜK vasıtasıyla şiddeti özendirilen ve kadına karşı şiddete meylettiren ve onu olağan gösteren yapımları elemine etme gücüne sahiptir.

Kamu yönetimi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın koordinasyonu ve sorumluluğu altında, 2016-2020 tarihleri arasında uygulamaya konulan üçüncü "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı"nın ikinci hedefi eğitimle ilgili olup şöyledir (s.43):

"Kadına yönelik şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet konularında toplumsal farkındalık, duyarlılık, bilinç kazandırmak ve zihniyet dönüşümünü sağlamak." Bu hedefi gerçekleştirmek için şu aşamalar öngörülmüştür (s.48-49):

- Kadına yönelik şiddet konusunda hizmet sunan tüm kurum ve kuruluş temsilcilerine yönelik olarak seminer, atölye çalışması vb. etkinliklerin işbirliği içinde düzenlenmesi sağlanacaktır.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede yer alan tüm kurum ve kuruluşlarda, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi için eğitici eğitimleri yapılacak, eğitici havuzu oluşturulacak ve eğitimlerin sürekliliği sağlanacaktır.
- Politika yapıcılara, karar vericilere, hizmet sunanlara ve kamuoyuna yönelik olarak duyarlılık kazandırıcı televizyon, radyo programları ile görsel, işitsel ve basılı materyaller işbirliği içinde hazırlanacak ve dağıtımı/ yayımlanması sağlanacaktır.
- Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında erkeklere yönelik farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümü sağlamak amacıyla çalışmalar yürütülecektir.
- Okul öncesi eğitimden başlayarak örgün ve yaygın eğitimin tüm kademelerinde kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamında mevcut eğitim müfredatları/programları incelenerek, ihtiyaç duyulması halinde revize edilecek ve etkin uygulanması sağlanacaktır.
- Erken yaşta ve/veya zorla evlendirmelerin önlenmesine dair ulusal ve yerel düzeyde çalışmalar yürütülecektir.
- Kadına yönelik şiddet konusunda düzenlenecek eğitim programlarının etki analizleri yapılarak, ortaya çıkan sonuçlar kapsamında mevcut programlar ve materyaller güncellenecektir.

Ulusal mevzuat ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler çerçevesinde, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet olayları ile suça sürüklenen ve korunma ihtiyacı olan çocuklara ilişkin yapılacak işlemlerin Jandarma birimleri tarafından çok iyi bilinmesi ve uygulanması gerekir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı arasında, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine, İşbirliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Arttırılmasına Dair Protokol 12 Nisan 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokol kapsamında; Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Komutanlığında eğitim ve öğretim gören subay ve astsubay kursiyer ve öğrencilere, "İnsan Hakları" dersi kapsamında "Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele" konulu eğitim verilmektedir. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Komutanlığında düzenlenen meslek içi eğitim, kurs ve programlara "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" ve "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele" konuları dâhil edilmiştir (www.jandarma.gov.tr, 2017).

c. Sosyo-Ekonomik Sorumluluğu

Kamu yönetimi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın koordinasyonu ve sorumluluğu altında, 2016-2020 tarihleri arasında uygulamaya konulan üçüncü "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı"nın üçüncü hedefi sosyo-ekonomik hedefler olup planda şöyle ifade edilmiştir (s.58):

"Şiddete uğrayan ve uğrama tehlikesi bulunan kadınlara, varsa çocuklarına yönelik ulaşılabilir koruyucu ve önleyici hizmetlerin daha etkili verilmesi ve yaygınlaştırılması ile bu kişilerin sosyoekonomik olarak güçlenmelerini sağlamak." Bu hedeflere ulaşmak planda için şu aşamalar öngörülmüştür (s.58-59):

- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri tüm illerde yaygınlaştırılacak, kapasiteleri ve hizmetlerin standardizasyonu geliştirilecektir.
- Kadın konukevlerinde sunulan hizmetlerin standartlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecek ve ihtisaslaşma sağlanacaktır.
- Belediye Kanunu gereğince nüfusu 100.000'i geçen tüm belediyeler tarafından konukevi/sığınma evi açılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir.
- Şiddet mağduru kadınların konukevi sonrası desteklenmesi ve izlenmesi amacıyla model oluşturulacaktır.
- Şiddet mağdurunun etkin korunması için teknik araç ve yöntemlerin kullanılması yaygınlaştırılacaktır.
- ALO 183 Sosyal Destek Hattı'nın kadına yönelik şiddetle mücadelede hizmet sunum kapasitesi güçlendirilecektir.
- Şiddet mağduru kadınlar ile birlikte birimlerden hizmet alan şiddet mağduru/tanıği çocuklara yönelik psikososyal destek programları geliştirilecek ve uygulanacaktır.
- Mülteci ve sığınmacı kadın ve çocukların koruyucu ve önleyici hizmetlerden faydalanmaları sağlanacaktır.
- İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında il ve ilçe düzeyinde uzmanlaşmış hizmet birimleri kurularak, kapasiteleri artırılabilecektir.
- Kadın hizmet birimlerinden yararlanan kadınların istihdama yönelik meslek edindirme kurslarından ve girişimcilik eğitimlerinden faydalanmalarına yönelik işbirliği çalışmaları yürütülecektir.

Eşitlik perspektifi etrafında geliştirilen politikalar daha çok kadınlar ve erkekler arasındaki farkları istihdam alanında ortadan kaldırmayı hedeflemiştir: örneğin, kadın ve erkekler için eşit istihdam oranı, eşit işsizlik oranı ve eşit ücret. Bu alanlarda kadın ve erkeğin aynı olmasına yapılan vurgu ile cinsiyet eşitliğinde aynılık kurgulanmıştır (Dedeoğlu, 2009: 47).

d. Sağlık Hizmeti Sorumluluğu

Kamu yönetimi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın koordinasyonu ve sorumluluğu altında, 2016-2020 tarihleri arasında uygulamaya konulan üçüncü "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı"nın dördüncü hedefi sağlık hizmeti sunma olup planda şöyle ifade edilmiştir (s.58):

"Şiddete uğrayan kadına, varsa çocuk/çocuklarına ve şiddet uygulayan ve uygulama ihtimali bulunanlara yönelik sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi ve uygulanmasını sağlamak." Bu hedefin aşamaları şöyle sıralanmıştır (s.70):

- İstanbul Sözleşmesi gereğince, kadına yönelik şiddet kapsamındaki adli vakalarda ikincil mağduriyetin ve bulgu kaybının önlenmesi amacıyla kurumsal hizmet birimleri oluşturularak, sayı ve kapasitesi artırılacaktır.
- İstanbul Sözleşmesi gereğince, cinsel şiddet mağdurları için özel hizmet modelleri oluşturulacak ve uygulamaya geçilecektir.
- 6284 sayılı Kanun kapsamında hakkında önleyici tedbir kararı verilen şiddet uygulayanlara yönelik rehabilitasyon ve destek programları uygulamak üzere psikososyal destek merkezleri kurulacak ve kapasitesi geliştirilecektir.
- Şiddete uğrayan, tanık olan çocuklar ile şiddete meyilli veya şiddet davranışı gösteren çocuklara yönelik özel terapi ve rehabilitasyon programları uygulanacaktır.

Sosyal devlet bir toplumda daha fazla eşitlik yaratmak ya da varolan eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için sosyal ve kültürel faktörlerin olumsuz etkilerini yok etmeyi çalışan bir devlet şeklidir. (Dedeoğlu, 2009: 42).

e. Politika Geliştirme Sorumluluğu

Kamu yönetimi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın koordinasyonu ve sorumluluğu altında, 2016-2020 tarihleri arasında uygulamaya konulan üçüncü "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı"nın beşinci hedefi politika geliştirmek olup planda şöyle ifade edilmiştir (s.58):

"Kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi amacıyla kurum/kuruluş ve ilgili sektörler arası işbirliği mekanizmasını güçlendirmek ve politika geliştirmek." Bu hedefin faaliyetleri ise şöyle sıralanmıştır (s.76-77):

- Kadına yönelik şiddet verilerinin etkin biçimde izlenmesi amacıyla kurumlararası ortak veri tabanı oluşturulacaktır.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede mevcut protokoller sürdürülecek, yeni işbirliği protokolleri hazırlanacaktır.
- Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında merkezi ve yerel düzeyde faaliyette bulunan komite/ kurulların etkin faaliyet göstermelerine yönelik çalışmalar yürütülecektir.
- Kadına yönelik şiddetin maliyetinin hesaplanması amacıyla araştırma yürütülecektir.
- Erkeklerin şiddet algısını ortaya koymak amacıyla araştırma yapılacaktır.

- Ölümle sonuçlanan kadına yönelik şiddet vakalarının derinlemesine analizini yapmak üzere araştırma yapılacaktır.
- Şüpheli kadın intiharları ile töre ve namus adı altında işlenen cinayetlerle ilgili araştırma yapılacaktır.

Sonuç

Kadına yönelik şiddet sadece ülkemizin sorunu değil, küresel bir olgudur. Tüm dünyada uzun süre kadın ikinci sınıf bir varlık olarak görülmüş ve sürekli şiddetin çeşitli türlerine maruz kalmıştır. Ülkemizde şiddete maruz kalan kadınların sayısı her geçen gün artış göstermektedir. Bu sorunu çözüme kavuşturmak ise kamu yönetiminin temel sorumluluk alanlarından birini teşkil eder. Bu bağlamda elbette kamu yönetiminin, hukuki, kültürel, sosyolojik ve eğitsel sorumlulukları bulunmaktadır. Şiddetin önlenmesinde hukuki normların çıkarılması ne yazık ki bu konuda yeterli değildir. Kamu yönetimi bu tür düzenleme ve yaptırımların titizlikle uygulanmasını sağlamak zorundadır. Ayrıca sorunu halledebilmek için zihinsel, kültürel ve sosyolojik değişimi gerçekleştirebilmek için çağdaş teknolojik gelişmelerden de yararlanmak gerekir. Eğitim, bu dönüşüm ve değişim gerçekleştirmek için gerekli olan en uygun araçlardan birini teşkil etmektedir. Bir başka deyişle dini, ahlaki, insani ve manevi değerleri topluma kazandırmak için yoğun bir eğitsel çalışmaya girişilmesi gerekir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle ilgili mücadele uluslararası gelişmelerle paralel gitmektedir. Birleşmiş Milletlerin bir üyesi olan ve AB’ne tam üyelik müzakereleri devam eden Türkiye’nin bu örgütler çerçevesinde meydana gelen gelişmelerden etkilenmesi kaçınılmazdır. 1985 yılında imzalanan ve Türkiye bakımından 19 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe giren BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) çerçevesinde öncelikle 1990 yılında Başbakanlığı bağlı, Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı ihvas edilmiş, bu kurum aynı yıl Genel Müdürlüğe dönüştürülmüştür. 4320 sayı ve 14 Ocak 1998 tarihinde ise Ailenin Korunmasına Dair Kanun çıkarılmıştır. Söz konusu Kanunun uygulanmasına dair yönetmelikse ancak 1 Mart 2008 tarihinde çıkarılabiliştir. Genel Müdürlük tarafından 2006 yılında yapılan çalışmalarda ülkemizde kadına karşı şiddetle mücadele konusunda duyarlılık artırma, farkındalık yaratma ve zihinsel dönüşümün gerçekleştirilmesi konularına ağırlık verilmiştir.

İstanbul Sözleşmesinin ilkeleri ve normları doğrultusunda 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesine katılan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, oluşturduğu Eylem Planları ile ailenin korunması ve kadına karşı ve aile içi şiddeti önleme çalışmalarını sürdürmektedir. Genel Müdürlük kuruluşundan bu yana kadının insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi ve kadın-erkek eşitliğinin kamu plan ve politikalarına yansıtılması amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Bu bağlamda 6284 sayı ve 8 Mart 2012 tarihli Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.

Kadının insan haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak, kadınların sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal yaşamdaki konularını güçlendirmek, hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak” amacıyla kurulmuş olan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün görevleri 5251 sayı ve 27 Ekim 2004 tarihli, Teşkilat Yasası’nda sayılmıştır (m.3).

Türkiye’de son yıllarda kadına karşı şiddet olgusunda artış görülmekle birlikte, bilhassa 2011 tarihli İstanbul Sözleşmesinden sonra kamu yönetimi, bu sorunla bilinçli bir mücadeleye girişmiştir. Ancak sorun çok köklü ve karmaşık olduğu için, mücadele yöntemlerinin de bu doğrultuda seçilmesi ve çok yönlü bir girişimde bulunulması gerekir. Zira meselenin, ekonomik, kültürel, sosyolojik, hukukî ve psikolojik yönleri vardır. Bu nedenle yalnızca yasal düzenlemelerle bu sorunun üstesinden gelmek mümkün değildir. Bu yüzden mesele hem çeşitli yönlerden ele alınmalı hem de tüm sivil ve kamu kurum ve kuruluşları tarafından benimsenmelidir. Aksi takdirde, ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi mümkün değildir. Türk toplumunun en değerli kurumlarından bir olan ailenin güçlendirilmesi ve sağlam bir yapıya kavuşturulması, ancak şiddetten uzak ve sevgi temelli bir yaklaşımla mümkündür. Meseleyi sevgiyle kucaklamadan, başka bir deyişle sevgiyle benimsemeden ya da kendini şiddeti yok etmeye adanmadan, Türk aile yapısının harcına sevgi, saygı ve şefkat tohumları yerleştirmek mümkün değildir. Aslında tüm bu sorunların temelinde, eğitim sürecindeki sevgi, saygı, şefkat ve merhamet duygularının eksikliği yatmaktadır.

Yapılan araştırmalar eğitim seviyesiyle şiddet arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu ispat etmektedir. Eşin öğrenim düzeyi yükseldikçe karısına karşı şiddet uygulama frekansı da düşmektedir. Ayrıca Kadınların öğrenim düzeyleri yükseldikçe şiddete uğrama sıklığı da azalmaktadır. Alt tabakada eşler, kadınlara daha fazla cinsel şiddet uygularken, bu oran üst tabakada çok düşmektedir. Bir başka önemli gerçek ise, sosyo-ekonomik düzey ne olursa olsun kadına yönelik şiddet genellikle evde yani aile içinde gerçekleşmektedir. Ne yazık ki şiddet Türkiye’de toplumun büyük bir bölümü tarafından onay almakta ve sert bir tepki ile karşılaşılmamaktadır. Pek çok insan şiddetin kendisine değil dozajına ya da uygulanan bölgeye karşı çıkmaktadır. Hele, sopanın cennet çıkma olduğunu ifade eden deyim yaygın bir şekilde kullanıldığı bir toplumda, başka bir boyutta ve düzeyde tepki beklemek fazlasıyla iyi niyetli bir yaklaşım olur. Kısaca ifade etmek gerekirse; Türkiye’de şiddet kullanan eşler de buna maruz kalanlar da genelde öğrenim düzeyleri düşük ve ekonomik sıkıntı yaşayan kişilerdir.

Yasalarda değişim var, ancak kanımızca bunların hayata bir türlü geçememesi basitçe “uygulama sorunu” olarak görüldüğünde doğru bir değerlendirme yapılamaz. Yasa değişikliklerinde uygulama aksaklıklarını da ortadan kaldıracak önlemlere yer verilmesi, deneyimlerin dikkate alınması, uygulayıcılardan kaynaklanabilecek sorunları engelleye bilecek şekilde kaynak yaratılması, yasaların hazırlık sürecinde de ele alınması gereken konular arasındadır. Kadınlar doğru şekilde ya da yeterince bilgilendirilmediği için hakları bu kurumlar tarafından da ciddi şekilde ihlal edilmiş olmaktadır. Kamu kurumlarında kadınlarla ilgili bilgilerin kayıt altına alınmaması, dolayısıyla ihtiyaçlarının tespit edilmemiş olması, şiddete karşı gerçekçi önlemlerin alınmasına da engel oluşturmaktadır. Zira hem şiddetin gerçek boyutunu hem de nedenlerini tespit etmek tedaviye geçmenin en gerekli ayağını oluşturmaktadır. Teşhis ne kadar doğru olursa, tedavi araçları ve yöntemleri o denli isabetli

seçilebilir. Aksi takdirde olmayan bir hastalıkla uğraşmak hem sosyolojik felaketlere hem şiddet olgusunun dayandığı temellerin kökleşmesine hem de bu süreçte çok önemli olana vakit kaybına yol açar.

Tüm bu çalışma ve gayretlere rağmen uygulanan programların etkilerinin yetersiz olduğu ortaya çıkıyor. Zira, Türkiye’de her geçen güç şiddet gören kadın sayısı artmaktadır. Genellikleri eşleri ya da yakınları tarafından öldürülen kadınları kamu yönetimi ne yazık ki korumakta yetersiz görünmektedir. Çünkü, öldürülen veya ciddi bir fiziksel saldırıya maruz kalan pek çok kadının, ilgili kamu kurumlarından ya da adalet sisteminden korunma istemiş olduklarını, hatta pek çoğunun da koruma altında iken öldürüldüğünü medya yoluyla öğreniyoruz. Kamu vicdanını rahatsız eden kadına karşı şiddet olgusunun yok edilmesi ya da minimize edilmesi, ancak şiddetten arınmış ve sorunlarını şiddete başvurmadan ve konuşarak çözümlenmeyi öğrenen bir toplum yaratılmasıyla mümkündür.

Kamu yönetimi, kadınlara ekonomik özgürlüğünü kazandırmak için gerekli olan eğitimi ve kültürü vermekle yükümlüdür. Zira, ekonomik özgürlüğünü kazanamayan kadın, sürekli erkeğe bağımlı, bağlı ve muhtaç yaşamak zorunda kalacaktır. Araştırmalar, eğitilmiş kişilerin daha az şiddete başvurduğunu göstermektedir. Yine Montaigne, denemelerinde, okuyan, araştıran ve kütüphanelerde sabahlayan toplumların savaş sanatlarına yönelmeyecekleri ve daha yumuşak tabiatlı olacaklarını dile getirmiştir. Tabiatıyla kadınların iyi bir eğitim görmesi ve ekonomik özgürlüklerini kazanmalarıyla birlikte hem şiddet olgusundan kurtulmuş olacaklar hem de daha iyi eğitilmiş gelecek nesillerin yaratılması mümkün hale gelecektir. Kadına karşı şiddetle mücadele demek aynı zamanda cinsiyet ayrımcılığı ile de mücadele etmek demektir ki bu da kamu yönetiminin temel yükümlülükleri arasında yer alır. Kamu yönetiminin, vicdanı hür, irfanı hür, haksızlık karşısında susmayan, zulmü alkışlamayan, gelmişin keyfi için, geçmişe kalkıp sövmeyen, adalet duygusunu her şeyden önde tutan, hukukun üstünlüğüne inanan ve erdemli nesiller yetiştirmek temel görevlerinden biridir. Kamu yönetiminin şiddetle mücadele sürecinde en temel dayanağı toplumsal kültür ve değerlerdir. Bu nedenle bu alanda da pozitif anlamda bir değişim ve dönüşümün gerçekleştirilmesi gerekir.

Kamu yönetimi, ülkenin büyümesi ve güçlenmesi için nüfusun yarısını teşkil eden kadınları ekonomik sisteme kazandırmak ve onlardan azami verimi elde edebilmek için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Şiddete maruz kalan kadınların üretim verimliliğinden ve sağlıklı nesiller yetişmesinden söz etmek imkânı yoktur. Ayrıca uğradığı şiddetin etkisiyle toplumsal statüsü düşen ve çevresiyle sağlıklı ilişkiler kuramayan kadının değerinden ve üretkenliğinden de bahsedilemez. Toplumsal huzur ve barışın sağlanabilmesi için kadına karşı şiddet olgusunun son bulması ve hukukî yaptırımların etkin bir biçimde uygulanması gerekir. Aksi takdirde uzun yıllar süre gelen bu köklü ve toplumsal sorun, kamu düzenini bozmaya devam edecek, güçlü ve çağdaş bir ülke oluşumunu engelleyecektir. Bir başka deyişle, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması için kangren haline gelmiş bu sorunun bir an önce çözülmesi gerekir. Bu sorumluluk ise öncelikle kamu yönetimine düşmektedir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2014). "Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması." **Özet Raporu**. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yay. 1-51.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2015). **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması**. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yay.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2016). **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Ulusal Eylem Planı (2016-2020)**. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yay.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2012). **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Ulusal Eylem Planı (2012-2015)**. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yay.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2007). **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele: Ulusal Eylem Planı (2007-2010)**, Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yay.
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun**. (8 Mart 2012/ 6284).
- Akkaya, C. vd. (2016). **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Uluslararası Hukuk Mekanizmaları: Pratik Bilgiler El Kitabı**. İstanbul: Morçatı Kadın Sığınağı Vakfı Yayınları.
- Ararat, M. - Alkan S. ve Mutluer N. (2015). **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili İşyeri Politikaları Geliştirme ve Uygulama Rehberi**. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yay.
- Ateş, M. (2007). "4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Bu Kanundaki Değişiklikler Üzerine Düşünceler." **Ankara Barosu Dergisi**. 65 (3): 161-172.
- Ayata, G. (2017). **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yasal Düzenlemeler: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Eğitim Seti**, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi, 1-112. https://app1.jandarma.tsk.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/3%20YD.pdf (ET:11 Mayıs 2017).
- Bakırcı, K. (2015). "İstanbul Sözleşmesi." **Ankara Barosu Dergisi**. (4): 133-204.
- Başaran, C. (2015). "İş Dünyası Olarak Aile İçi Şiddete Karşıyız", **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili İşyeri Politikaları Geliştirme ve Uygulama Rehberi, TUSİAD**, İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yay.
- Başbakanlık. **Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı**. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yay. <http://kucukcekmece.istanbul/Content/dosya/1949/aileicisiddetlemucadelekitabi-62616-4141879.pdf> (ET: 17 Mayıs 2017).
- Başbakanlık (2009). **Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yay.
- Belém do Pará Sözleşmesi (Brezilya). (Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi). <http://insanhaklarisavunuculari.org/dokumantasyon/files/original/7168f3075757e8ffa0836dbf3ed1ee92.pdf> (ET: 17 Mayıs 2017).
- Bianet (Bağımsız İletişim Ağı) (2011). "Kadın Cinayetleri 14 Kat Arttı." <http://bianet.org/bianet/kadin/132742-kadin-cinayetleri-14-kat-artti> (ET: 25 Mart 2017).
- Çakır, E. H. - Gürel I. ve Otaran N. (2012). **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri, Sonuçları Alınacak Önlemler: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Eğitim Seti**, ECORYS Danışmanlık ve Mühendislik

- Ltd. Şti. liderliğindeki Konsorsiyum, Haz.: Zelal Ayman ve Nevin Şenol, s.1-87.
https://app1.jandarma.tsk.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/2%20KYAIS.pdf (ET: 7 Mayıs 2017).
- Çırak, E. (2017). "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Getirdiği Yenilikler ve Eksiklikleri Üzerine Çözüm Önerileri", s.1-12.
<http://www.umut.org.tr/userfiles/files/PDFler/Ezgi%20C%CC%A7%C4%B1rak.pdf> (ET: 25 Mart 2017).
- Dedeoğlu, S. (2009). "Eşitlik mi Ayrımcılık mı? Türkiye'de Sosyal Devlet, Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Kadın İstihdamı." **Çalışma ve Toplum.** (2): 41-54.
- Demirel, D. (2013). "Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Olaylarına Rakamların Diliyle Bakış: 2013 Yılı",
<https://www.antoloji.com/turkiye-de-kadina-yonelik-siddet-olaylarina-rakamlarin-diliyle-bakis-siiri/>
(ET: 25 Mart 2017).
- Dişsiz, M. ve Şahin N. H.(2008). "Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet." **Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi.** 1 (1): 50-58.
- Duman, Z. Ç. - Özdağ Ş. ve Özcan A. (2003). "Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkisi Konusunda Hemşire Öğrencilerin Görüşleri." **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi.** 6 (2): 50-56.
- Dursun, Y. (2011). "Şiddetin İzini Sürmek: Şiddet Nedir?" **Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi.** Güz (12): 1-18.
- Erkek, S. ve Karagöz H. (2009). **Kadının İş Hayatındaki Yeri ve Karşılaştığı Sorunlar.** Konya: Konya Ticaret Odası Yayını.
- Güler, N. - Tel H. ve Tuncay F. Ö. (2005). "Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı." **Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi.** 27 (2): 51-56.
- Günay, G. ve Bener Ö. (2011). "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri." **TSA Dergisi.** 15 (3): 157-171.
- Günay, M. (2012). "6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler." **TAAD.** 3 (10): 647- 686.
- Gümüş, S. Y. (2011). "Saldırganlık İle Aile İçi Şiddet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi." **İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı.** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 1-95.
- İçli T. G. – Ögün A. ve Özcan N. (1995). **Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu,** Ankara: T.C. Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yay.
- İstanbul Sözleşmesi** (2011). "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesine ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi." İstanbul.
- Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi** (Belém do Pará Sözleşmesi/ Brezilya).
- Karınca, E. (2011). **Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet,** Ankara: Ankara Barosu Yayınları.
- Kaya, F. B. S. (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı) (2016). **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı** (2016-2020)- Sunuş, Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayını.
- Kaymaz, Ş. İ. (2010). "Çağdaş Uygarlığın Mihenk Taşı: Türkiye'de Kadının Toplumsal Konumu." **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi.** Güz (46): 333-366.

- Kocacık, F. (2001). "Şiddet Olgusu Üzerine." **Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi.** 2 (1): 1-7.
- Koray, M. (1992). "Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri." **Amme İdare Dergisi.** 25 (1): 93-122.
- Küçük, M. (2015). "Çalışma Hayatında Kadınlar ve Karşılaştıkları Sorunlar: Bir İşverene Bağlı Olarak Çalışan Emekçi Kadınlara İlişkin Bir Araştırma." **Ekonomi Bilimleri Dergisi.** 7 (1): 1-17.
- Lorasdağı, B. K. ve Sumbas A. (2015). "Türkiye'de Yerel Siyaseti Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Üzerinden Düşünmek: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Belediyeler." **Çağdaş Yerel Yönetimler.** 24 (2): 1-26.
- MEB, CFCU. ve İbf. (2015). **Çocuğu Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi: Revize Erken Uyarı Uygulamaları. Kitapçığı,** Ankara.
http://siddetinonlenmesi.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/17121034_1.2.4_erken_uyari_uygulamaları_programi.pdf (ET: 26 Mart 2017).
- Morçatı Kadın Sığınağı Vakfı. **Kadına Karşı Şiddetle Mücadele: Yasalar, Politikalar, Uygulamalar. İzleme Raporu.** İstanbul: (Nisan 2010- Aralık 2011).
- Akkaya, C. vd. (2016). **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Uluslar arası Hukuk Mekanizmaları: Pratik Bilgiler El Kitabı,** İstanbul: Morçatı Yayınları.
- Müdderisoğlu, S. - Dedeoğlu C. - Akço S. ve Akbulut B. (2014). **Türkiye'de 0-8 Yaş Arası Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması.** İstanbul.
- Owen, F. K. ve Owen D. W. (2008). **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet.** Ankara: Başbakanlık, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayını.
- Önder, N. (2013). "Türkiye'de Kadın İşgücünün Görünümü." **ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi.** 1 (1): 35-61.
- Özbey, O. (2012). "Kadına Yönelik Şiddet- Şiddetin Temelleri." **Hukuk Gündemi.** 1(1): 37-39.
- Özerkmen, N. (2012). "Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet." **Akademik Bakış Dergisi.** 28 (1): 1-19
- Özvarış, Ş. B. vd. (2016). **Sağlık Çalışanları Eğitici El Kitabı.** Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayını.
- Page, A. Z. ve İnce M. (2008). "Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme." **Türk Psikoloji Yazıları.** 11 (22): 81-94.
- Pinheiro, P. S. (2006). **World Report on Violence Against Children,** United.
- Sayer, H. (2011). **Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı.** Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi.
- Şener, Ü. - Demirdirek H. ve Çakın A. (2013). "Samsun'da Kadının Durumu Raporu." **Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV):** 1-82. http://www.tepav.org.tr/upload/files/1367244923-1.Samsun_da_Kadinin_Durumu.pdf (ET: 17 Mayıs 2017).
- Temiz, M. vd. (2014). "Yataklı Psikiyatri Servisinde Tedavisi Süren Kadın Hastalarda Aile İçi Şiddetin Hastalık Tanıları ve Hastalık Süreciyle İlişkisi." **Nöropsikiyatri Arşivi,** (51): 1-10.
- Tuskan, A. A. (2012). "Toplumsal Cinsiyet, Toplumda Kadına Biçilen Roller ve Çözümleri." **TBB Dergisi.** (99): 445-449.
- Soybaş, J. (2012). "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Hakkında Kanuna Genel Bakış." **Hukuk Gündemi.** (1): 67-70.

Uçan, A. - Gürkan D. - Bayram D. - Günel H. - Gaidzik M. P. - Meşeli P. ve Kaner S. (2016). **Türkiye’de Erkek Şiddetiyle Mücadele Mekanizmaları İzleme Raporu**. Yayına Hazırlayan: Esen Özdemir, İstanbul.

UNICEF Türkiye Temsilciliği (2013). **Çocuğa Karşı Şiddeti İzleme Göstergeleri Kılavuzu**. Haz.: Adem Arkadaş- Thibert ve H. Feray Salman.

Uşen, Ş. ve Delen M. G. (2011). “Eğitimli Kadınların Çalışma Hayatına İlişkin Tercihleri. İstanbul Örneği.” **Kamu-İş Dergisi**. 11(4): 127-182.

Yıldırım, A. (1998). **Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları**. İstanbul: Boyut Kitapları.

Yılmaz, A. - Bozkurt Y. ve İzci F. (2008). “Kamu Örgütlerinde Çalışan Kadın İş Görenlerin Çalışma Yaşamlarında Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma.” **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. 9 (2): 89-114.

WHO (World Health Organization) (2002). **World Report on Violence and Health**. Edited by Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi and Rafael Lozano, Geneva.

www. tdk.gov.tr.

<https://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/5-aile-ici-siddetin-cocuklar-uzerindeki-sonuclari>

(ET: 25 Mart 2017).

<http://www.bumko.gov.tr/Eklenti/5069,i-50pdf.pdf?0> (ET: 18 Mayıs 2017).

http://www.jandarma.gov.tr/asayis/Aile_Cocuk/egitim.htm (ET: 25 Mart 2017)

Diğer Uluslararası Sözleşmeler

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 20 Kasım 1989 tarihinde oybirliği ile kabul edildi. Sözleşme, Türkiye TBMM tarafından 10 Aralık 1994’de kabul edildi).

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (BM Genel Kurulu'nun 16 Aralık 1966 tarihli Kararıyla kabul edilmiş ve 3 Ocak 1976’de yürürlüğe girmiştir. Türkiye Sözleşmeyi 15 Ağustos 2000 tarihinde imzalamış ve 4 Haziran 2003 tarih ve 4867 sayılı Kanunla onaylamıştır).

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (BM Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarih ve 217 sayılı Kararıyla ilan edilmiş; Türkiye, 6 Nisan 1949 tarih ve 9119 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Beyannameyi kabul etmiştir).

İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (BM Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1984 tarih ve 39/46 sayılı Kararıyla kabul edilmiş; 26 Haziran 1987 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Sözleşmeyi 25 Ocak 1988 tarihinde imzalamıştır).

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (Sözleşme, BM Genel Kurulu'nun 19 Aralık 1979 tarih ve 34/180 sayılı kararıyla kabul edilmiş ve 3 Eylül 1981 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Sözleşmeyi 11 Haziran 1985 tarih ve 3232 sayılı Kanun ile kabul etmiştir. Sözleşme Türkiye bakımından 19 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir).

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (BM Genel Kurulu'nun **16 Aralık 1966** tarihli kararıyla kabul edilmiş; Sözleşme **23 Mart 1976** tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye Sözleşme'yi 15 Ağustos 2000 tarihinde imzalamış ve 4 Haziran 2003 tarih ve 4868 sayılı Kanun ile Sözleşmeyi onaylamıştır).